

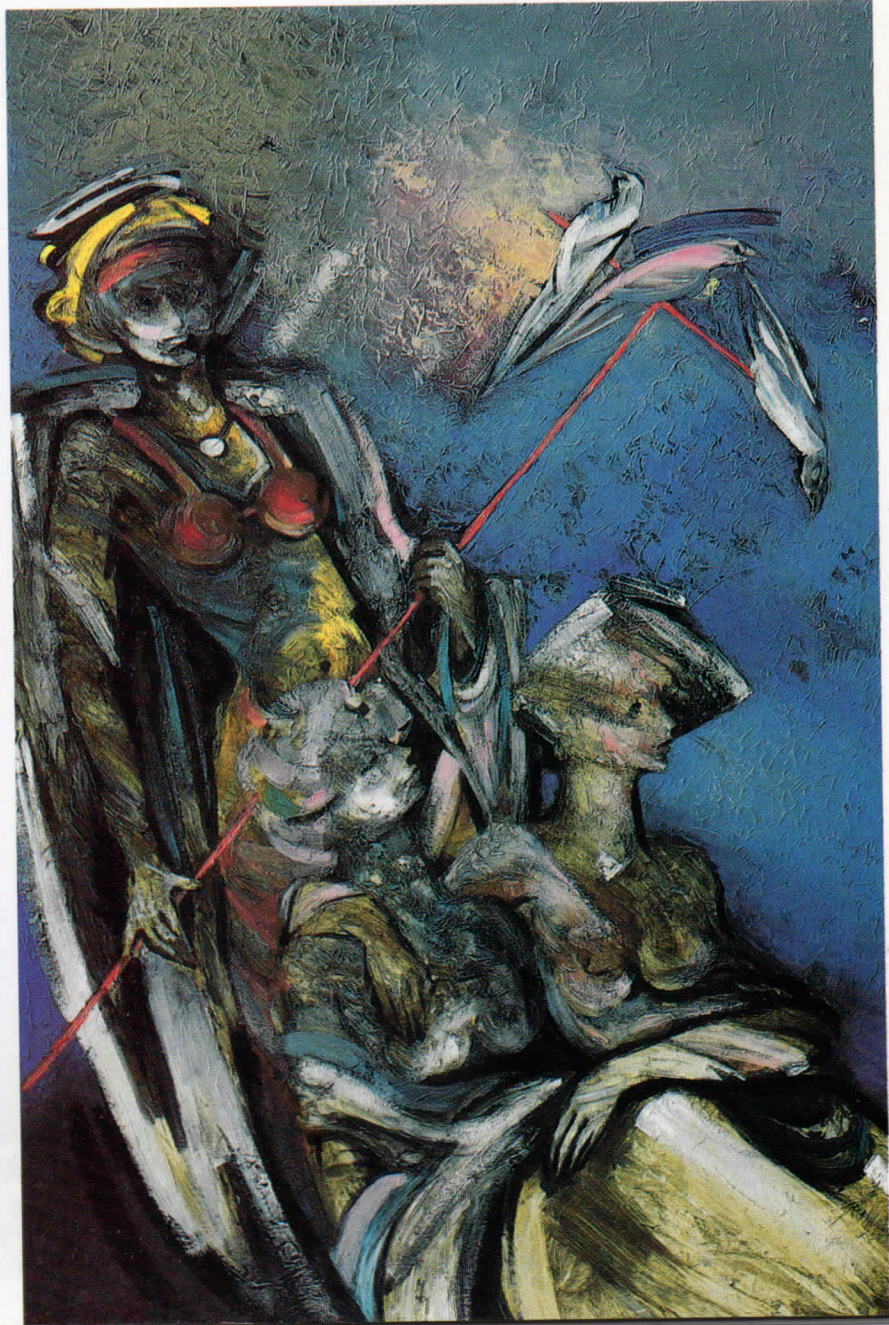
SAYI : 7 MAYIS 1994
Türkiye Yazarlar Sendikası
Aylık Yayın Organıdır

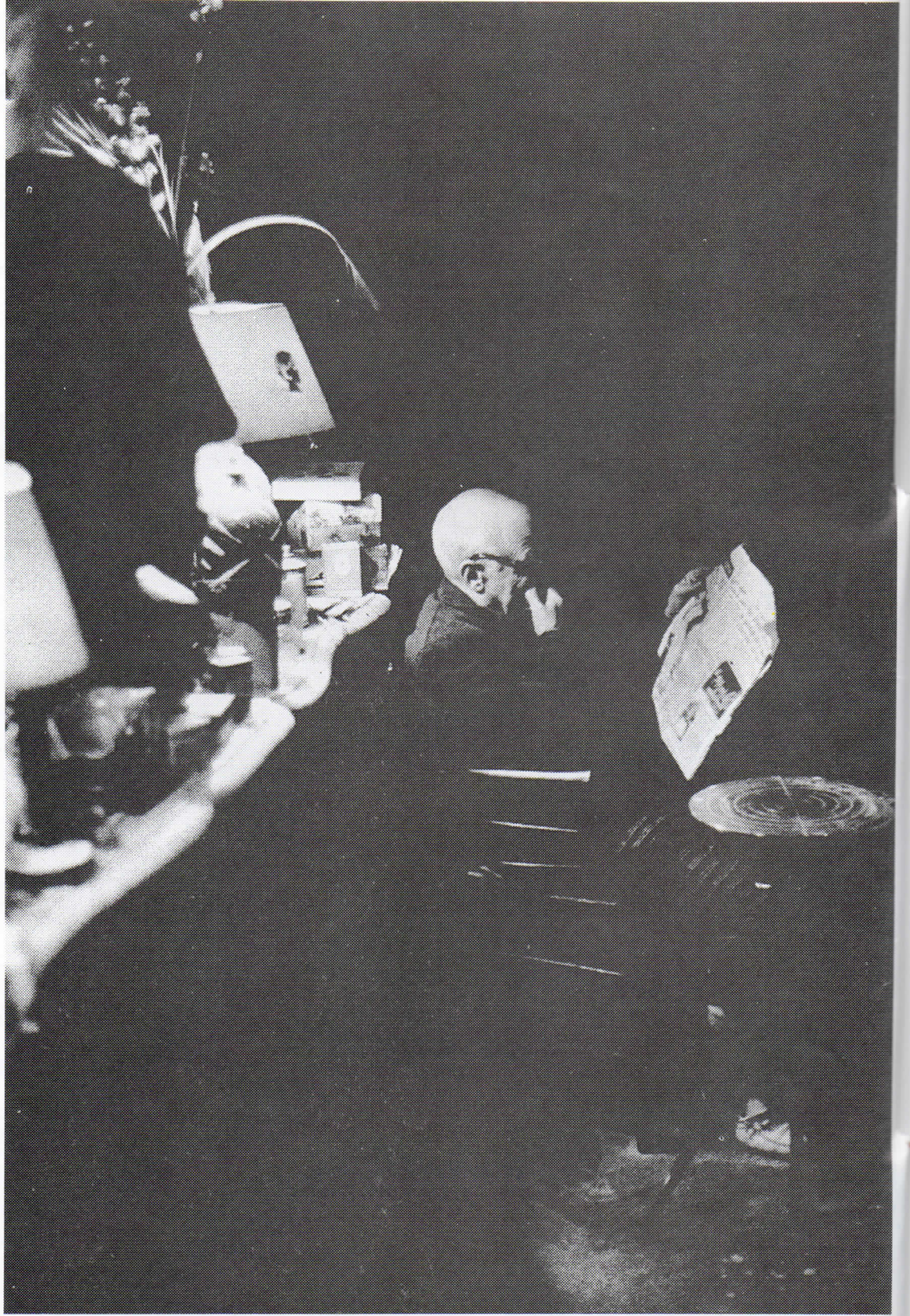
Yazar Örgütleri

**Haşmet Zeybek, Salâh Birsell,
Remzi İnanç, Alpay Kabacalı,
Recep Bilginer, Suat Karantay,
Tunca Arslan, Orhan Duru,
Turhan Oktay**

S
Y
F
EDEBİYAT

Siz de onu (ve diğerklerini) gazetede okuyun.

Viva Picasso, D.D. Duncan, *Studio Book The Viking Press, New York, 1981, sayfa 86*

Cumhuriyet

*Editör'den***YAZARIN KONUMU**

Günümüzde yazarın varoluş çabası ekonomik kaygılarla birlikte mesleki kaygıları da iyice gündeme getiriyor.

Yazarlığın (özellikle ülkemizde) ikincil bir meslek olma konumundan kurtulamaması, bu varoluşun önündeki açmazların uzun bir süre daha aşılamayacağını gösteriyor, kanımızca.

Kuşkusuz bu yönde gündeme gelen her sorun, birçok çözüm beklentisiyle kültür yazın yaşamımızda belirgince yer ediyor.

Sorunların bir bir çözülemeyeceği ortada.

Yazarlığın kitlesel güce dönüşebilmesi, bu sorunların çözümü için etkinlik yaratılabilmesi, mesleki örgütlenme bilincinin yaygınlaşmasıyla gerçekleşebilir ancak!

Yazarlığın geçerli bir meslek bile kabul edilmediği bir toplumda güç olan da bu sanırız.

Bu sayımızda; yazarın örgütlenme, yazarlık kurumunun bu yöndeki oluşum serüvenine bakmayı önceliyoruz.

Yazarın konumu, örgütlenme aşamasındaki sorunlarını birçok yanlarıyla dile getirmeyi sürdüreceğiz.

Dostlukla.

İÇİNDEKİLER

Gündem - Haşmet Zeybek	2
Salâh Birsal'e Sorular - Enver Ercan	3
Ali Yüce Deyince - Remzi İnanç	10
Yazar Örgütlerimizin Kısa Tarihçesi -Alpay Kabacalı	13
Tiyatro ve TV Yazarları Derneği - Recep Bilginer	15
Uluslararası PEN Yazarlar Derneği - Suat Karantay	17
"Örgütlenmek Gereksizdir" Düşüncesi Aşılmalı - Tunca Arslan	19
Okuma Bende Bir Tutku - Orhan Duru	21
Sabahattin Ali İle İlgili Büyük Yanlışlar - Turhan Oktay	22
Haberler	28
Penceremizden	31

TYS EDEBİYAT

Türkiye Yazarlar Sendikası Aylık Yayın Organı
Mayıs 1994 YIL: 1 SAYI: 7

Türkiye Yazarlar Sendikası Adına Sahibi: **Oktay Akbal**

Sorumlu Yazı İşleri Müd.: **Haşmet Zeybek** •

Yayın Yönetmeni: **Feridun Andaç**

Çizimler: **Tan Oral - Ercan Akyol - Ali Herkül Çelikkol - Ferruh Doğan**

Kapak Resmi: **Gürol Sözen**

Ofset Hazırlık: **Tiyatro Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.** 243 35 33

Baskı: **MÜ-KA Ofset** 511 25 99

Türkiye Yazarlar Sendikası: Setüstü, İnebolu Sokak 67/2 80040

Kabataş-İstanbul

Telefon ve Fax: 0212 - 252 19 30

ÖRGÜTLENME ÜZERİNE

Haşmet Zeybek

Her duruma, her konuma göre insanın tanımı yapılır.

"İnsan üreten hayvandır, insan gülen hayvandır, insan konuşan hayvandır, insan düşünen hayvandır, insan örgütlenen hayvandır, v.b."

Savsözlerde görüldüğü gibi, insan ile hayvanın iç içeliği var. O zaman düşünelim: İnsan nasıl olur?.. Nasıl hayvanlaşır?..

Ve de hayvanlık güdüsünden nasıl uzaklaşır.

Önce bireysel çıkarından uzaklaşıp, toplumsal çıkara yönelmeye başlamasıyla, insan olma bilincine, insanlık erdemine, kültüre, sanata, eğitilebilen güzellik duyusuna doğru yol almasıyla...

Çünkü; bu yol insanın özü olan, üretici-yaratıcı-yapıcı-kalıtımcı örgütsel bir yapıya götürür. Bu bilinç aydınlığa açılan kapıdır. Aydına aydın sorumluluğunu, toplumsal sorumluluğu gönüllüce yükler. Aydın değerlerin korunmasından geliştirilmesinden kendini sorumlu tutar...

Bu sorumluluk, vahşi, gaddar,

hayvanca işleyen bir sisteme karşıdır. Egemen sistem genellikle, insanların köleleşmesini, güçsüzleşmesini, dilsizleşmesini, körleşmesini, sağırlaşmasını, eşekleşmesini ister ki; sömürüye yatkın, yumuşak başlı bireyler olsun...

Onun için aydınlara, aydın örgütlerine gözü kanlı bir biçimde saldırır ve saldırtır.

Kitlelerin ilkel, güdüsel, yıkıcı, yakıcı, yok edici duygularını geliştirir. İnsanı ve insanları kendine karşı medzuplar haline getirir.

Sınıfından, kendinden, özünden kopmuş bu sürüyü istediği gibi tahrik edip yönlendirir. Tahrik eder, tatmin etmez. Bile bile bir hasta toplum yaratır.

Bu toplumun bireyleri sürüler halinde üretmeden tüketmeyi, var etmeden - yok etmeyi hedeflerler.

İşte bu sürüye karşı sanat örgütleri, birer aydın örgütleri olarak, insanın insan olma onurunu savu-

*Ne yazık ki;
çağımızda halkın
duyguları, beğenileri
kendilerine yabancı,
ters, zıt odaklarda
noktalanmaktadır.
Bu yabancılışmayı
kıracak olan sanatçı
örgütleridir.*

nurlar. Güçlerini insanlıktan, sorumlu olmanın özverisinden alırlar. Bu örgütlerin gücü ve gelişmesi toplumsal gelişmenin göstergesidir.

Bugünse küçük büyük çıkarlar üzerine kurulan yeni dünya düzeni ve bu düzenin ulusal ve evrensel partileri, dernekleri, vakıfları vb. emperyalist sömürünün en acıma-

sız, en vahşi, en yıkıcı, yakıcı, yok ediciliğini gözler önüne sermekte. İnsanlar maddi ve manevi olarak yer altı ve yer üstü zenginlikleri olarak yağmalanmakta.

Kutsal çıkar çeteleri, arazi mafyası, kömür mafyası vb. gibi örgütlü uluslararası soygun içindeler. Ukrayna'dan-Tanzanya'ya sömürü ağı kurmaktadırlar.

Arazi mafyası tarafından şehrin, doğal ve kültürel zenginlikleri, ilkel, vahşi, acımasız, yakıcı, yıkıcı, yok edici biçimde yağmalanmakta.

Yağmaya ezan sesi ile ara verilmekte, namaz dönüşü, aynı iştahla, aynı vahşetle, aynı dehşetle kaldıkları yerden devam etmektedirler. Ve bu bireysel güdüsel çıkar örgütleri, rüşvetle, şiddetle, dehşetle, insanoglunun yarattığı bilgi birikimi, tarihsel, toplumsal ne varsa yağmalıyor hiçe sayıyor, aklının almadığı şeyi yok sayıyor, zaten doğmayla yaşıyor, aklını kullanmıyor. Düşünceyi reddediyor, hızla hayvanlaşıyor. Sömüren ve sömürülen olarak, kendine yabancılaşıyor, özüne yabancılaşıyor. Çünkü; sanattan, kültürden habersiz güdüsel, biyolojik olarak yaşıyor.

İşte, kültür-sanat örgütleri bu vahşi gidişin, hayvani örgütlenişin tanıklarındır.

Geleceğin belgeleridir.

Ne yazık ki; çağımızda halkın duyguları, beğenileri kendilerine yabancı, ters, zıt odaklarda noktalanmaktadır.

Bu yabancılışmayı kıracak olan sanatçı örgütleridir. Bu örgütlerin gereği bugün anlaşılmaktadır. Hatta bu örgütlerden beklentiler, bu örgütlerin boyunu kat kat aşmaktadır. Onun için platformlar, konfederasyonlar biçiminde güç birliğine gidilmektedir. Çağdaş İstanbul Platformu, Beyoğlu Platformu, Kent ve Demokrasi Platformu vb.■

YALNIZLIK

Günlerin arkasından
Gönlüme bakan nedir
Ruhumda loş bir zından
Hissi bırakan nedir
Sesini veren şehir
Gözyaşlarımda erir
İçimde binbir nehir
Hızıyla akan nedir

Salâh Birsnel

SALÂH BİRSEL'E SORULAR...

Enver Ercan

Evet... Yayınlanan ilk şiiriniz: Yalnızlık. *Varduman* adlı kitabınıza hem son hem de ilk şiirlerinizi aldığınız için, 1937 yılında *Gündüz* dergisinde yayınlanan bu şiiriniz de okura, daha doğrusu yeni okura merhaba demiş oldu. Bir yazınızda bu şiir için "Necip Fazıl uzantısındaydı" diyorsunuz ki haklısınız. Aynı yazıda şunları da söylüyorsunuz: "1939 yılında bunları *Orijinal Adam Kendini Yedi* adıyla yayınlıyacağım. Birden vazgeçtim. Çünkü şiirim değişmişti." Burada bizaz haklısınız bence. Çünkü *Orijinal Adam Kendini Yedi*'deki şiirlerin, hiç değilse bir bölümü "Salâh Birsnel şiiri"dir.

Bu saptamadan başlayalım mı konuşmamıza?

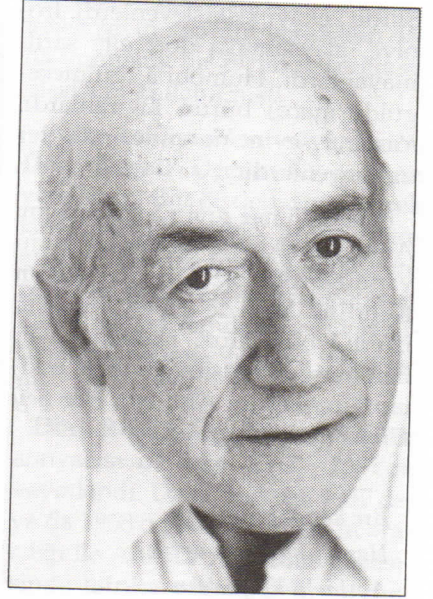
Ben 1939'dan önce Necip Fazıl'ın, Nâzım Hikmet'in şiirlerini okumuşumdur. Necip Fazıl'ın şiirleri, toplu olarak, *Ben ve Ötesi* adlı kitabındaydı. Nâzım'ın *Benerci Kendini Niçin Öldürdü*, *Gece Gelen Telgraf*, *Taranta Babu'ya Mektuplar*, *Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı*, 835 Satır kitapları da elimden hiç düşmedi. *Orijinal Adam Kendini Yedi*'den sonra bir ara Nâzım'ın şiir yapısını anımsatan şiirler de yazdım. Ama bu işin üzerinde pek durmadım. Bunlardan bir tanesi (*Haziran* adlı şiir) *Varduman*'ın 53. sayfasında yer almıştır. Gerçekte *Haziran* 26 Eylül 1940'da, Ahmet İhsan'ın *Servetifünun* dergisinde (sayı: 2301) gün ışığına çıkmıştır.

Necip Fazıl için söylediklerimi, sanırım usta bir şair sayılmaya başladıktan sonra döktürdüm. Yani o yıl, her nedense, ona bir selam sarkıtmak istemişim.

Orijinal Adam Kendini Yedi'deki şiirlerimden kimilerinin, hiç değilse bir bölümünün "Salâh Birsnel şiiri" olduğunu ben de kabul ederim. Bu da pek doğaldı. Özellikle "Orijinal Adam" benim dört dörtlük bir ürünümdür.

Orijinal Adam Kendini Yedi'nin ilginç bir serüveni de vardı galiba. Hani, yayınevi kitabın orijinallerini yitirmiş miydi ne?

Hayır yayınevi hiçbir şey yitirmedi. Çünkü ben kendisine kitabımın orijinallerini vermedim. Öykü şöyle: Ben 1939 yazında Samim Kocagöz'le birlikte bir kitapçıya gittim. Yeni Kitapçı'ya burası boyuna Nâzım'ın kitaplarını basardı. Konuştuk, anlaştık. O zamanın parasıyla 50 liraya Yeni Kitapçı şiirlerimi basacaktı. Ben de "Şiirlerimi yakında getiririm." diyerek Samim'le oradan çıktım. O

vakitler elim biraz para tuttuğu için de üstünde anlaştığımız 50 lirayı kitapçıya verdim. Ama o günden sonra kitapçının semtine uğramadım. Ne şiirleri teslim ettim. Ne de paramı geri istedim. Kitapçı adresimi bilmediği için de aramızdaki ilişki koptu.

Yıllarca sonra tüm şiirlerimi *Köçekceler* adı altında topladığım halde *Orijinal Adam*'a el sürmedim. *Köçekceler*'in ikinci baskısında da (Bu kez adı *Bütün Şiirleri* olmuştu.) onlara yakınlık göstermedim. 1940 yılından sonra yazdığım şiirlerin beni çok değişik bir yere kondurduğuna inanıyordum.

Şiiriniz *Dünya İşleri*'nden başlayarak duygululuktan kaçınan, zekayı öne alan ironik bir dil kuruyor. Bir yazınızda: "Herkesi, her şeyi yadsımak yolunu seçtim ben. Şiirlerimin kimse-ninkine benzemeyişi bundandır." diyorsunuz. Sanıyorum her şeyle, dönemin şiir yönelimlerini kastediyorsunuz. Peki, yadsıdığınız "herkes" kimlerdi?

"Herkes" benim gibi edebiyatsız edebiyat yapmayanlardı. Okurlarını ağlatmayı düşünmeyenlerdi.

Şiirde zekayı kişkişleyenlerdi. İroniye, alaysamaya dört elle sarılmayanlardı. Humour'a (gülmece-güldürmece) burun kıvrınlardı. Yaşama sevincine şiirlerinde yer vermeyenlerdi.

Evet, ben her şeyi yadsıyordum. Ama o 'herkes', o lobyacılar bunu yapmıyordu. Siz **Orijinal Adam Kendini Yedi**'de Salâh Birsal'in izlerini buldunuz. Hakkınız var. Ben herşeyi yadsımaya daha o kitapta başladım. Alın işte *Her Şey Gibi Bunu da* şiirini:

*Bir kepaze sanatın
Hepsini gel yık artık
Acıların kaynadın
Kendine yazık artık*

*Taşı deldiğin yeter
Dile geldiğin yeter
Yeter bildiğin yeter
Kabuğundan çık artık*

Kısacası **herkes** kabuğundan çıkmak istemeyenlerdi. **Herkes** sıfatlara, mecazlara (değişmecele-re), mecaz-ı mürsellere (düzdeğişmecelelere), istiare-i mekniye'ye (kapalı eğretilmeye), istiare-temsilie'ye (bileşik eğretilmeye) vb. yapışp kalanlardı.

İkinci kitabınız Hacivat'ın Karısı. Herkesin Karagöz'ü tuttuğu ve sevdiği bir coğrafyada Hacivat'tan yana oluşunuz şaşırtmıştı beni. Daha sonra, bu konudaki söylediklerinizi okuyunca hak verdim tutumunuza. Ama ben yine sormak istiyorum Hacivat'tan yana oluşunuzu. Çünkü poetik bir tavır var bu tutumda.

Gerçekte Hacivat, Karagöz'ün şamar oğlanıdır. Karagöz pence-renden uzanır, sokağa atlar... Boyuna Hacivat'a çullanır. Doğrusunu ararsanız, yazarlar da bir Hacivat'tır. Onları da aydın adıyla do-

laşan aydınlar, politikacılar hep-ten ezemek ister. Ama bunların okumakla, yazmakla, sanatla, kül-türle hiçbir alışverişleri yoktur. Kafaları hiçbir işe akıl erdiremez. Ne var, edepsizlikleriyle, soğutulmuş yürekleriyle bostana girseler bostanı bozar, çimene bassalar çimeni kuruturlar. Ben işte Hacıvat'ın gerçek aydın olduğunu anlatmaya çalıştım. Bunun poetik bir yanı da yok sanırım. Varsa, toplumsal çeşni vardır.

Sırası gelmişken, edebiyat dışında ilgi alanlarınız oldu mu?

Otuz yıl devlet kapılarında, üç yıl da özel bankalarda gel-git oldum. Ne var, edebiyat dışında bir ilgi alanım oldu diyemem. Yolda giderken, parkta dolaşırken, tramvayda, otobüste, vapurda yolculuk ederken hep şiir düşünür, hep dize yaratırdım. 1939 yılında Hukuk Fakültesinin ikinci sınıfında, Ceza Hukukundan sözlü sınava girmiştim. Profesörümüz o ünlü Tahir Taner'di. Bana iki soru sordu. İkisini de doyurucu bir biçimde karşıladım. Kalkmaya hazırlanıyordum ki profesörümüz: "Peki sana bir de düşünce sorusu soruyum." dedi. Ve anlatmaya başladı. Gelin görün ki, ben artık sınav odasında değildim. Bir dizenin ardından ordan uzaklaşmıştım. Sayın Taner, sorusunu bitirince de bana ne sorduğunu çıkaramadım. "Lütfen bir daha sorar mısınız?" demeye yüzüm tutmadı. Profesörümüz de sonunda bana on üzerinden yedi vermekle yetindi.

Haa, 1950'lerden sonra bir ara sinemaya çok derin bir ilgi duymuştum. Fransa'da sinema üzerine yayınlanmış ne kadar kitap varsa (topu 50 kitap tutmuştu) tümünü getirttim. Sıkı bir çalışmaya girdim. Filimlerin çekiminde de bulunuyordum. Orson Wells, **Yurttaş Kane**'i çevirmeden önce John Ford'un **Posta Arabası** filmi-ni 39 kez seyretmişti. Ben de bir

film'i yeniden yeniden seyretmekle çok ilginç sonuçlara varabileceğimi kestirdiğimden, Beyoğlu'na yeni bir film gelince, onu 7 gün arka arkaya seyredirdim. Suarelerde. Yönetmenlerin planları birbirlerine nasıl bağladığına, oyuncularını nasıl oynattıklarına dikkat kesilirdim.

Ama Türk filmi yapımcılarının ardından koşmadığım için kimse bana "Gel bize bir film yap" demedi. Ben de 1955'lerde iki, üç yıl sinema eleştirmenliği yaptım. Bir yıl **Vatan**'da, iki yıl **Yeni Sabah**'ta.

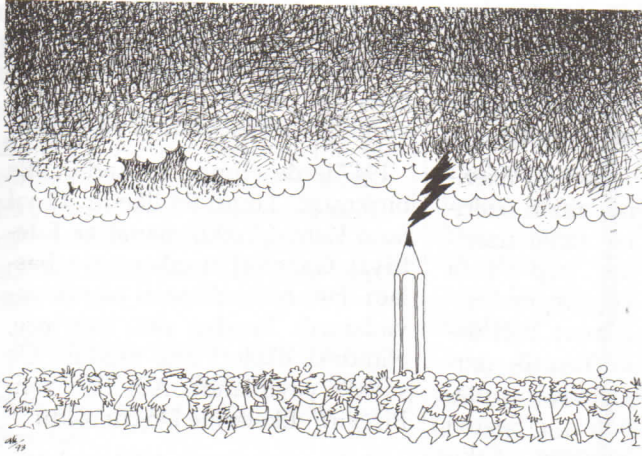
Sizin iki de inceleme kitabınız var: Fransız Resminde İzlenimcilik ve Goethe. Hep merak etmişimdir. Bir Türk şairinin, bir kitap boyutunda, inceleme konusu olarak Fransız resmini ve Goethe'yi ele almasının nedenini.

Ben Goethe'nin hemen hemen her kitabına vurulmuşumdur. Goethe benim başucu yazarımdır. İtalya Seyahati olsun, Faust, Wilhelm Neister'in Yolculuk Yılları. Bokermann'la Konuşmalar olsun beni hep büyülemiştir. 1970 yıllarında da onun üzerine bir inceleme yapmaktan kendimi alamadım.

Fransız Resminde İzlenimcilik'e gelince. Ben Avrupa Sanatından, Güzel Sanatlardan lisans yapmıştım. İzlenimciler'e de çok tutulmuşum. 1965'te Paris'e gidince hemen onların resimlerini sergileyen müzeleri gezdim. Dönüşte bir kitap yazdım. O sıralar Ankara Üniversite-si'nde Öğretim Görev -

Ercan Akyol

Ali Herkül Çelikkol

lisi olmam söz konusuydu. Kitabı yazdıktan sonra kendi olanaklarımla bastırdım. Ama adı solcuya çıkmış bir şairi Öğretim Görevlisi yapmadılar.

Haa, üçüncü bir inceleme kitabım daha var; **Şişedeki Zenci**, Amerika'daki Karaların Beyazlardan çektiklerini dile getirdim. Müslüman zencilerin lideri Elijah Muhammed'i onun sağ kolu Malcolm X.'i önderler önderi Martin Luther King'i (onu beyazlar sokak ortasında öldürmüşlerdir.), topunu teker teker şanoya çıkardım. Karalara vurgun şairleri de (Allen Ginsberg) hazırolda beklettim. Kitap yayınlanınca, İstanbul'da sahte bir solcu **Şişedeki Zenci**'yi kötüledi. "Amerika'da Karalarla Beyazların çatışmaları çoktan bitmiştir." dedi. Bunu dedi mi demedi mi, 4-5 gün sonra Amerika'da yine bir linç olayı oldu. Maskeli Beyazlar (Ku Klux Klan) bir zenciyi parça parça etti.

Dört Köşeli Üçgen adında bir de romanınız var. Başka romanlar yazmayı düşünmediniz mi?

Adımı şairliğe iyisinden yerleştirdikten sonra, 1957'de bir roman yazdım. Ben gerçekte sekiz yaşında öyküler yazmaya başlamıştım. 12 yaşıma gelince de romana el attım. Bütün bir yaz oturdum 436

sayfalık (bu rakamı hiç unutmam) bir roman yazdım. Aralıkta kendimi sıkıya almıştım. Günde 10 sayfa yazacaktım. Elle ve okul defterine. O zamanlar elbet İzmir'deydim. Karşıyaka'da, Soğukkuyu

Tramvay Caddesi (Şimdiler Zübeyde Hanım Caddesi) 118 numaralı evdeydim. Yaz ayları çok sıcak olurdu. Kimi zaman 10 sayfayı doldurmak zor gelirdi. Ama yine de bütün yaz bir tek gün aksatmadım. Yalnız, arada bir, kendime bir kazık atardım. Diyaloglara çokça yer verir, beş sayfada söylenecek şeyi on sayfaya yayardım.

Bu roman, yazarlığımı çok ilerletmiştir. Düzyazım oldukça gelişmişti. Hem de düzenli çalışmayı bellemiştim. Romanın adı **Seher Yıldızı** oldu. Çünkü o vakitler Reşat Nuri Güntekin'in de **Akşam Güneşi** vardı. Ben ondan geri kalamazdım.

Seher Yıldızı'ndan sonra iki roman daha karaladım. Biri **Mahkumun Pici** idi. Ötekisi **Kızıl Okun Esrarı**. Birincisi yüzüncü sayfada kaldı. İkincisi de öyle. Çünkü **Kızıl Ok**'un yüzüncü sayfasında hala okun esrarı için bir şey uyduramamıştım. Ne var, 18 yaşında romanların üçünü de yaktım. Bir şeye benzemiyorlardı.

Dört Köşeli Üçgen bir düşünce romanıdır. Türkçe'de ilk düşünce romanı da odur. Evet düşüncenin roman kılığında verilmesi ilk kez **Dört Köşeli Üçgen**'de gerçekleşmiştir. Ona bilim-kurgu diyenler de oldu (Zühtü Bayar). Gerçekte, romanda kimi soyut öğeler vardı.

Ne var, bunlar asıl söylenmek istenen şeyin, toplum yergisinin daha yumuşuk bir biçimde sergilenmesi için kullanılmıştı.

Evet, çekinmeden söyleyeyim, **Dört Köşeli Üçgen** bir toplum yergisidir. Bir gözlemcinin yürek kaldıran öyküsüdür. Tahir Alanğu onu bir deneme kitabına benzetmişti. Bence en doğrusu budur. Zaten roman denilen edebiyat türü er geç deneme olmaya gidecektir.

Dört Köşeli Üçgen'in tuhaf bir alinyazısı da var. Kitap 1961'de yayınlandı. Daha önce de 1957'de, ya da 1958'de Fikret Otyam'ın aracılığı ile Ankara'daki **Ulus** gazetesinde tefrika edildi. Gelin görün, kitap 1961'de piyasaya verilir verilmez tükendi. İkinci baskısı ise hemen yapılmadı. Çünkü yayıncı işini bırakmıştı. Bu, beni şaşırttı sanırım. Birkaç yıl romana yaklaşmadım. Sonunda **Peygamberci Abuzer** diye bir roman tezgahladım. Ne yazık onu da bir türlü yazamadım. 1973'ten sonra ise kendimi denemeye kaptırdım.

Dört Köşeli Üçgen için en etkili eleştiriyi romancı ve eleştirmen Zühtü Bayar yazdı. 1973 yılında **Vatan** gazetesinde. İkinci etkili eleştiri de Selim İleri'den geldi. **Oluşum** dergisi, haziran 1980.

Bir yazınızda; "Her yapıt öfkeyle başlar ve öfkeyle sürer." diyorunuz. Aslında başından beri şiirinizdeki alaycı tonun çıkış noktasını da burada aramalı. Ama öfkeniz, şiir bittiğinde insanı dünyayla ve kendisiyle barışık olmaya yönelten bir söyleme dönüşüyor bence.

Yargınıza çok teşekkür ederim. Ben öfkeye, yaratıcılığın en büyük kol değneği, en büyük itici gücü gözüyle bakarım. **Şiirin İlkelere**'nde, şiire girecek sözcükleri de öfkeye kaptırmaya çalıştım. Çünkü şiirin yalnız o şiire giren değil,

NECATİGİL'DEN SALAH BİRSEL'E...

GEÇTİĞİMİZ cumartesi günü Galatasaray'daki, Yapı Kredi binasında, bizim için ilginç ve hüzünlü bir tören vardı. Bu yıl Behçet Necatigil şiir ödülü, Salah Bîrsel'e veriliyordu...

Behçet Necatigil de, Salah Bîrsel de, ikisi de hocalarımızı, Salah Bîrsel 1940'lı yıllarda Nişantaşı Ortaokulu'nda Fransızca, Behçet Necatigil de 1950'li yıllarda Kaba-

OLAYLAR
İNSANLAR

Hasan PULUR

Behçet Necatigil'in ölüm tarihini hatırlayanlar (13 Aralık 1979), ödül için "16 Nisan" da verildiği belirtilir...

Odalarda fıstık yok
Gözleri badem"
Ya da "Kurşun"dan birkaç dize:
"Diyelim kurtardık hayatı
Ya ansızın yalnızsak
Yahut külçeleşir de ayaklar
Yürüyemez olmuştuk..."

Fakat askerleri düşün
Tam çıkmışlar siperden
Pusudaki tepelerden
Bir kurşun"

BEHÇET Necatigil'in şair öğrencisi Hilmi Yavuz, hocası için "Odası dünyadan büyüktür" der... Salah Bîrsel'in de, övdüğü gibi Hilmi Yavuz'un bu yazısı, herhalde Necatigil'i anlatan en güzel yazılardan biridir.

Ahmet Hamdi Taşpınar, Ahmet Haşim için "Hayatı kasten daraltır" demiş...

Hilmi Yavuz'un "Bu söz, sanırım Ahmet Haşim'den çok Behçet Necatigil'i hatırlatıyor" der.

Ve anlatır:
"Gerçekten de öyledir. Hayatını, belki de daharından beri kest-

de ilgiyle okunan bir yapıt. Bu kitabı size yazdıran etkeler nelerdi?

Ben şiir üzerine, yazın üzerine, sanat üzerine hep kafa yormuşumdur. 1 mart 1941'deki Yenilik dergisinde yayınlanan "Seyirci Sahneye Çıkıyor" adlı yazım 1940 Kuşağının yaratıları üzerinde uzun boyulu durduğumu gösterir. Orada 1940 yılıyla boy atan Yeni Şiir, Yeni Nesil Şiiri, Genç Nesil Şiiri için, Hümanizma'nın ortaya çıkmasında söylendiği gibi "Bir gemi değiştirme olayıdır." demiştim.

O yıllarda Descartes'ın Les

Principes da la Philcaophie'si, Felsefenin İlkeleri adıyla, Milli Eğitim Bakanlığı yayınları arasında, Türkçe olarak yayınlanmıştı. O kitabı çok sevmiştim. Descartes felsefenin ilkelerini yazmış, ben şiirin ilkelerini yazamaz mıyım diye düşündüm. Sonunda yazmaya başladım. Ama kendimi hiç zorlamıyordum. Bekliyor, bekliyor, içime bir ilke düştüğü vakit onu hemen saptıyordum.

Nedir onları yaratırken gerçeğin varlığını hiçe sayan sanat anlayışlarıyla, "çok kişisel" denebilecek düşünce oyunlarına kapılmamaya çalıştım. Onun için, yazın ürünle-

rini hiç gözden uzaklaştırmadım ve vardığım yargıların, sonradan şiir örnekleriyle doğrulanması yerine, şiir örneklerine dayanarak yargılar vermek yolunu yeğledim.

1947'lerde elimde 25 kadar ilke birikmişti. Tümü 89 ilkedir. O yıl Suut Kemal Yetkin Sanat ve Edebiyat Gazetesi'ni çıkarmaya başladı. Her hafta düzenli olarak yayınlanırdı. Benden yazı isteyince, elimdeki ilkeleri ona verdim. Üç sayıda yayınlandı. Adı da "Yeni Bir Şiirin İlkelerine Doğru" oldu.

89 ilkeyi ise ancak 1951 aralığında bütünlendim. Naim Tirali Yenilik, Yayınları'nı kurmuştu. 1952'nin ilk aylarından onları Şiirin İlkeleri adıyla orada yayınladım. Naim ondan bin tane basmıştı. Bir ay içinde tümü satıldı. Şimdilerde dördüncü basımındadır (Broy Yayınları).

Ben İlkeler'in önsözünde de belirttiğim gibi, şiirin ne olduğunu değil, ne olmadığını göstermeye çalıştım. Zaten şiire giden yolu, hiçbir poetika, hiçbir güzelduyu kitabı öğretmez. Ancak, bu gibi kitaplar, ozanı şiir olmayandan uzaklaştırırsa, bir bakıma, şiire giden yolu da göstermiş olabilir.

Bir de Sen Beni Sev var değil mi? O da şiire abanmıştı.

Sen Beni Sev 1957'de Yeditepe Yayınları arasında çıkmıştır. Şimdilerde Broy Yayınları onun ikinci basımını yaptı. Dört diyalogtan yani dört fıkoslu konuşmadan oluşur. Her Şair Neler Bilmelidir? adlı diyalogta bir eleştirmenle genç bir şair kapışır. Eleştirmen konuşur, delikanlı konuşur. Sonunda genç şair şunu bağırarak gereğini duyar. "Siz zır delinin tekiniz. Siz mit değil, bit bile olamazsınız. Tevekkeli Oktay Cevdet sizi eşek sudan gelinceye dek dövmüş."

Devenin Pabucu adlı fıkoslu konuşma yine bir şairle bir eleştir-

Rauf Mutluay, törende ilginç bir anısını da anlattı. Bir şiir antolojisi hazırlamış, hazırlarken Necatigil'in kitap ve dergilerinden çok yararlanmış, antoloji bitmiş, Necatigil, almış bakmış "Salâh Bîrsel'i de almalydın!" demiş.

Yıllar sonra, Salâh Bîrsel, rahmetli Necatigil'in eyi Huriye Necatigil'in elinden ödülünü alırken, belki de çok kişiyi şaşırtan bir açıklama yapıyordu:

"Bu benim ilk aldığım şiir ödülü!"

Necatigil'in dileği yerine gelmişti...

Hasan Pulur

Milliyet, 20 Nisan 1994

bir de girmeyen sözcüklerden oluştuğuna inanırım. Sözcükler şiire atlamadan önce birbirlerinin boğazına sarılmazsa, birbirlerini yerden yere çalmazsa, hiçbir olumlu sonuç elde edilmez.

Şiirin İlkeleri'nde bu düşünce şu ilke ile verilmek istenmiştir. "Bir şiirin güzelliği kendi dışında bıraktığı sözcüklerin sayısıyla doğru orantılıdır."

Bence, doğanın renk ve canlılığı, toplumun yiğitliği ve şaşmazlığı da öfkeyle yakalanır. Öfke sevginin ta kendisidir."

Şiirin İlkeleri kitabınız bugün

menin çene yarışıdır. **Kambo İtalyano** ise bu kez bir öykücü ile bir ozanı karşı karşıya getirir.

Kitaba adını veren **Sen Beni Sev** diyalogu ise bir eleştirmenle bir romancıyı altı okka etmektedir. Eleştirmen yine yazın erine saldırır. Sonunda ayrılırlarken romançı; "Sen Beni Sev, Sen Beni Sev." der.

Eleştirmen iyiden iyiye kızmıştır. Romancının ardından bağıır; "Ben seni ne seveceğim ulan, Sen Beni Sev."

Görüyorsunuz ya bu kitap da bir **Şiir İlkeleri**'dir.

Üçüncü şiir kitabınız Ases'te şiirinizi, söz dizini açısından İkinci Yeni şiirine yakınlaşıyor bence. Daha önceki yalınlık yitiyor bir ölçüde. Dil giriftleşiyor. Benimki bir saptama... Ama sizin yorumunuz daha önemli tabii.

Ben şiirimizin yalın bir temele oturmasını daha ilk günden sürdürmüşümdür Ases'teki şiirler de ondan öncekilerin, kesinkes uzantısıdır. Ama her şairin şiiri, her vakit daha ilerilere gidecektir. Gitmezse şiir yerinde sayıyor demektir. Kimi şairler bu duruma kolaylıkla düşüyor. Gençliklerindeki coşkularını, zamanla yitirince şiirleri dumura uğruyor. Ne var, benim Ases'teki şiirlerim olsun, öbür kitaplardaki şiirlerim olsun hiçmihiç, İkinci Yeni'nin yanından geçmemiştir. Çünkü **humour** (gülmece-güldürmece), **ironi** (alaysama) yaşama sevinci, toplum yergisi genellikle benim şiirlerimde vardır. İkinci Yeni şairlerinin kimisinde, az buçuk ortaya çıkmışsa bu onların bana yaklaştığını gösterir. Sizin "dil giriftleşti" dediğiniz şey de dizelelimin renklenmesidir. Evet, yukarıda da belirttim, zaman içinde, şiirin başına bir şeyler gelir.

Bir nokta daha var. Ben her şiirimde yeni bir yapı ardından koş-

muşumdur. Bir şiirde kullandığım yapıyı, bir başkasında yinelememiş imdir. Sanırım sizin dikkatinizi çeken bu olmuştur.

İlgimi çeken bir nokta var; Dördüncü şiir kitabınız Kikirikname'deki şiirler, üçüncü kitabınız Ases'tekilerle aynı yıllarda yazılmış. Ama onları kolaylıkla, daha önceki kitaplarınızdaki şiirlerle yanyana düşünebilirim z. Belki de Ases'te farklı bir şiirsel açılım denediniz diye düşünüyorum.

İyi bir noktaya değindiniz, Ases'teki şiirlerle **Kikirikname**'dekiler aynı yıllarda yazılmıştır. 1955-1960 arasında. Hangisi daha önce, hangisi daha sonra, doğrusu bilemiyorum. Tümünü tek kitapta toplayacaktım, olmadı. Diyeceğim, onların birinde, ya da öbüründe gördüğünüz kimi değişiklikler benim 1955'ten sonra şiirimi kavrayan yeni soluklardır. Bildiğiniz gibi Ases sevgilinin adıdır. Bunlarda sevgi şiirleri de çok çadır. Oldukça da değişik. Ama Ases'in dili neyse **Kikirikname**'nin dili de odur.

Ne var, dediğim gibi, yalınlığı hiçbir vakit elden bırakmadım.

KIKIRIKNAME

Sizinkisi de gülmek mi a kikiriklerle
Gülünce böyle bir nunturlu gülmeli
Bir iki üç dizleri göstermeli
Sertmeli değil zangur zangur gülmeli

Yahaları kolalatmalı bir iki üç
Bir iki üç başları doğrultmalı
Boşuna değil bu öğütler inanın
Gülünce sabah akşam gülmeli

Ceketleri karıştırmalı bir iki üç
Közelerde değil ortalarda gülmeli
Düğümleri parlatmalı zamanında
Gülünce saphalarla gülmeli

Bir iki üç sayıyla bükülmeli
Serayla değil hep birden gülmeli
İşin bütün inceliği burada a kikirik
Gülünce dizleri göstermeli

ae 5 7

Kikirikname'deki "Kikirikname" şiiri neyse **Hacivat'ın Karısı**'ndaki "Pineklemeye Çağrı" şiiri de odur. İkisi de aynı kalıptan çekilmiş yergi şiiridir.

Beşinci şiir kitabınız Haydar Haydar'da, bu kez **Ases'teki** açılımı da parantezine alan şiirlerle karşılaşacağız. Öyle ki, sizin şiir serüveninizi izlememiş biri **Haydar Haydar**'ı sökemez gibi geliyor bana.

Haydar Haydar 1970-1972 yıllarında yazıldı. Belki bir iki tanesi daha önce yazılmış olabilir. Yani **Ases'ten Kikirikname**'den en az 10 yıl uzaktayız. Bu süre içinde şiirlerimin yeni bir şeyler kazanacağı doğal sayılmalıdır. Sonra çok önemli bir şey daha var. Bu şiirler,

o günlerin toplum kaynaşmaları karşısında duygusuz kalmamıştır. "Meyhane", "Kuzuname", "Gayya", "Yunus Emre", "Balafong", "Çadır", "Baltazar", "Mangır" ve daha bir çoğu o günlerin acısıyla dillendirilmiştir. Belki şiirim de az-buçuk değişmiştir. Simgeler, semboller kullanılmış, delerek toplumun acıları tirbuşonla çekilmiştir.

Kuzuname'yi düşünün. Bu şiir o günlerde, İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda sırtından resmi tabancayla vurulan gencin öyküsünü anımsatmıyor mu size?

Telefonlar çalacak

Bu bir korkunun dağıtılmasıdır

Ağır adlı bir lunaparkta

Ey Kesikbaş çıkar hançerini

Bu bir kuzunun damıtılmasıdır

Telefonlar çalacak

Sokak başlarında ölüme koşut

I love you ey Nagant

Bu bir sevinin durdurulmasıdır

Az biraz ve karanlıkta

Telefonlar çalacak ve trak

Bir kuzu daha alınından

Varduman ilk ve son şiirlerini-zin toplamı. Bir ara şiiri bıraktığınıza yakın şeyler de söylemiş-tiniz. Ama son aylarda Adam/Sanat'ta sık sık şiir yayınlamaya başladınız. Yoksa şiire dönüş mü?

Şiirden ben hiç ayrılmadım. Günlüklerimde, arada bir olsa da yine onlara yer verdim. **Varduman**'da bunlardan 25 kadarı vardır sanırım.

Ama düzyazıyı da elden hiç bırakmadım. Öyle diyorum ya, şimdilerde denemelere bir son çektim. Yaş 75. Denemeler çok yoruyor beni. Çünkü birçokları gibi söyleyeceklerimi yaldır-yıldır sıralamıyorum. Ama şiiri ve gün-

lükleri sürdürüyorum. 1992 günlüğü **Yanlış Parmak** adıyla yakında çıkacak. Onu da 1993-1994 günlüğü izleyebilir. Nedir 1994 sonunda günlüklere de eyvallah çekebilirim. Ama şiirlere asla.

Laf dönüp dolaştı sanırım günlüklere dayandı. Yani buraya değin geldikten sonra elbet günlüklerinizi de anlatmak isteyeceksinizdir.

Ben Türkiye'de ilk poetikayı, ilk düşünce romanını yazmışsam, elbet ilk edebiyat günlüğünü de ben yazacaktım.

Günlük yedi iklim çalgılamasıdır. Ne ki, Türk edebiyatı günlük bakımından pek zenginlik göstermez. Padişahlar döneminde yazılmış kimi ruznameleri hesaba almayacak olursak günlükçülerin sayısı, dördü, beşi geçmez. Bunlardan biri on dokuzuncu yüzyılın sonlarında, yirminci yüzyılın başlarında yaşamış olan Şair Nigar Hanım'dır. Bir ikincisi İbnülemin Mahmut Kemal, üçüncüsü tarihçi Ahmet Refik, dördüncüsü de Direktör Ali Beydir.

Bunlar günlük adını hiçmihiç kullanmamışlardır. Ahmet Refik, 1918'de Kars-Ardahan-Batum'da yaptığı yolculuğa **Kafkas Yollarında** adını vermiştir. Direktör Ali Bey de 1897'de Hindistan yolunda tuttuğu gezi günlüğüne, Fransızca'ya sığınarak, **Seyahat Curnali** demiştir. Nigar Hanım ile İbnülemin de yazılarına anı gözüyle bakmışlardır.

Atatürk'ün Anafartalar sırasında tuttuğu bir günlük de vardır ama o ancak 1955 yılında **Anafartalar Muharebelerine Ait Hatıralar** adıyla yayınlanmıştır.

Görürsünüz, bunlardan hiçbirinin edebiyatla ilgisi yoktur. Yani edebiyat günlüğü sayılamaz. Ya gezi günlüğüdür, ya da kişisel duyguları dile getiren "Özel günlük"tür.

Doğrusu, benim günlüklerim hem özel günlüktür, hem de edebiyat günlüğü. Ben onlara 1949 yılının başında başladım. İlk günlüğüm, 1 Ocak 1950 günlü **Beş Sanat** dergisinde yayınlandı. Saadet Altay'ın 1988'de Gür Yayınları'nda çıkan **Ünlülerin İlk Yazıları** adlı kitabında o ilk günlüğe raslayabilirsiniz.

Ben **günlük** sözünü Falih Rıfkı Atay'ın Cumhuriyet gazetesinde 1947'lerde yazdığı "Günlük" adlı yazısından almıştım. Çünkü Atay, günlük terimini ilk kez Türkçe'de, Fransızca **Journal**, İngilizce de **Diary** karşılığında piyasaya sürmüştü. 1953'te Ataç da günlük tutmaya heves etti. Ama o "günlük" demedi "günce" dedi. Daha sonraki yıllarda da şunu yazdı. "Ben günce diyorum, Salâh Birsal günlük diyor, bakalım hangisi tutar." Ben buna başka bir şey eklemek istemem.

1955'te kitap halindeki ilk günlüğüm **Günlük** adıyla Yeditepe Yayınları arasında yer aldı. 1975'te (1972-1975) yılları günlüklerimi de **Kuşları Örtünmek** adıyla yayınladım. Sonradan **Günlük**'le **Kuşları Örtünmek**'i Ada Yayınları **Hacivat Günlüğü** adı altında birleştirdi. Ve de günlükler birbirini kovaladı. **Yaşlılık Günlüğü**, **Aynalar Günlüğü**, **Bay Sessizlik**, **Nezleli Karga** ve **Yalnızlığın Fırınlanmış Kokusu**.

Biraz da denemeleriniz üzerinde durabilir miyiz?

Benim ilk deneme kitabım 1969'da **Kendimle Konuşmalar** adıyla yayınlandı. Bu, 10-15 yılın bir birikimiydi. 1972'de **Haydar Haydar**'ı çıkarttıktan sonra emekliye ayrılmış ve eve kapanmıştım. Günde 15-16 saat çalışıyordum. Bir yandan **Salâh Bey Tarihi**'ni yazarken, bir yandan da denemeler döktürüyordum. **Salâh Birsal** sözcükleri olayı da ön plana çık-

mişti. Şurada, burada yalnızlığa itelenmiş birtakım canlı ve dipdiri sözcükleri bulup buluşturup yazılarına aktarıyordum. Yani bir **Sözcük Koordinatörü** olmuştum. Sözcükler bana geliyor ve benden Türkiye'nin dört bir bucağına dağılıyordu. Ne ki, ben sekiz yaşımdan beri hep sözcüklerle oynardım. Sizin anlayacağınız ben usluşçu, biçemci yazarım. **Şiirin İlkeleri**'nde bile biçem vardır. Her ilkede sözcükler tartılırdı. Ne bir sözcük fazla, ne bir sözcük eksik. Yani şiir gibi. Şiir böyledir. Ben düzyazıda da aynı şeyi yapmaya çalıştım. Şiirin bir sesi varsa, düzyazının da var. İşte o sesi yakalamaya bakarım denemelerimde. Diyeceğim, iyi bir aşçıyım ben. Sözcük ve deyimlerin ateşte ne kadar tutulacağını iyi bilirim. Kanı çekilmiş bir tümceye öyle bir sözcük kondurursunuz ki, tüm sözcükler canlanıp uçar.

Tek düşüncem canlı anlatımdır. Gerçekte her olay, her öykü canlıdır. Ama onun zıpzıp süvariliğini yakalamak gerekir. Ben sözcüklerle olayların üstündeki pasak ve küfü kazırım. Altındaki altın damarı su yüzüne çıkarırım.

Okuduklarımdan devşirdiğim sözcüklere "muhtar bahçesi" adını verdim. Bu deymi Hikmet Bırand'ın **Anadolu Manzaraları** adlı kitabından devşirdim. "Mantar bahçesi" ağaçların altına düşen yaprak ve dal kabuklarından oluşur. Bunlar kısa zamanda birçümbüş başlatırlar. Tüm çerçöp de bu senfoniye katılır. Beyazlar, sarılar, yeşiller, şarabiler, ve siyahlar küf bağlar. Bu küflerin, bu mantarların ipince iplikleri de koskoca kütükleri, kabukları, dalları çürütüp humusa eklerler. Bundan da yepyeni bir orman fıskırır. Benim çalışmam da üç aşağı, beş yukarı budur.

Denemelerime bir de **olaylar mozayığı** adını veririm. Çünkü

onları çokluk olaylarla yazarım. Yanlız bu olaylar seçilmiş, kutsanmış, tütsülenmiş olaylardır. Bir başka deyişle, canlı kılınmışlardır. Öyle ki, denemeye giren ve canlı kılınan olayın denemeden önceki durumuyla hiçbir alışverişi yoktur. Seçilmek, sıraya dizilmek, ötesinden berisinden çekilmek, sözcük denizinde yüzdürülmek, dinlendirilmek, birbirleriyle tokuşturulmak onları "Benim olaylarım" yapar. En hıytrık olaylar bile denememe girer girmez ışıldamaya başlar.

Denemelerimin temelinde elbet yine **humour**, yine alaysama, yine doğa ve insan sevgisi, yaşam gücü vardır. Bir yandan, dünyanın kötü işlerini, kötü yürekli adamlarını şanoya çıkarırken, bir yandan da insanları yüce bir ruha, ulaştırarak serüvenlere itelerim. Söz gelişi, "Beyaz Balina Beyazı"nda denizleri tek başına kalbura çeviren, küçük bir kayıkla 8-10 gün içinde Atlas Okyanusu'nu aşan, okyanuslarda deniz besinleriyle yetinen insanları dile getirmekle, insanların içinde büyük işlere doğru bir eğilim uyandırmaya, insanları güzele ve sanata yakın durmaya, birbirlerini sevdirmeye çalışmışımdır.

Denemelere en yararlı davranış, en geçerli yol, gülmeye güldürmeye büyük bir yer ayıran **Eğlen-Gör-İşit** yöntemini kullanmaktır. Ben bunu yaptım. Yazılarımda bir "can sıkma sanatı" olmamasına pek özendim. Yani benim denemelerim "kurtarılmış denemeler"dir.

Bir yazar için yapılacak şey bir tümceden öbürüne geçerken uyuyup kalmamaya dikkat etmektir. Kendi yazınızı okurken kendi yüzünüzde gülücükler açmıyorsa, okurların yüzünde hiç açmaz.

1972'de kafamda sadece bir iki cilt deneme yazmak geçiyordu.

Nedir, yazdıkça açıldım, açıldıkça yazdım. Bunların sonu bir türlü gelmiyordu. Binbir Gece Masalları gibi. Ben de onlara **1001 Gece Denemeleri** adını vermek zorunda kaldım. Şimdiye dek 12 kitap çıktı. Yakında **Gece Mavisi** adıyla yayınlanacak 13. kitapla bu 1001 Gece Denemelerine bir son çekeceğim.

Onları sayayım mı? Yok canım siz onların çoğunu (Kurutulmuş Felsefe Bahçesi, Şiir ve Cinayet, Hafiyeler Önde Gider...) okumuşsunuzdur, hiç değilse adlarını duymuşsunuzdur.

Sizin tarihçiliğiniz de var değil mi?

Salâh Bey Tarihi'ne değinmek istiyorsunuz. Gerçekte bu tarih kitabıdır ama zaman zaman anı kitabı olup çıkar. Özellikle ikinci cilt (**Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu**) benim tanıdığım, dostluk ettiğim şairleri, öykücülere dile getirir. Sırada edebiyat kahveleri de vardır. Birinci cilt (**Kahveler Kitabı**) ise İstanbul yakasındaki edebiyat kahvelerine uzanır. **Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu**'nda sonradan **Genç Nesil** adını alacak olan **1940 Kuşağı**'nın nasıl doğduğu da ayrıntılı bir biçimde anlatılır.

Üçüncü cilt Boğaziçi'ndedir: **Boğaziçi Şıngır Mıngır**. Dördüncü cilt onu **Sergüzeşt-i Nono Bey ve Elmas Boğaziçi** adıyla izler. Beşinci cilt ise Büyükdere ve çevresini kucaklar, bir ara da Kağıthane'ye atlar. Adı da **İstanbul-Paris** olduğundan okurlar kitabın sonuna doğru Paris'e çağrılır. Ordan da Londra'ya çengel atılır. Çünkü Londra'daki feminist kadınlara merhaba çekilecektir.

Doğrusu **Salâh Bey Tarihi** benim bana gerçek bir usluşçu olduğumu da gün ışığına çıkarmıştır. Onun yüzü suyuna sevgili eleştirmen Memet Fuat'tan dört dörtlük bir övgü almışımıdır. ■

ALİ YÜCE DEYİNCE...

Remzi İnanç

"Sonra sonra koyuyor insana.."

Ali Yüce üzgün. Üzgünden öte sanki suçlu.. İki elini yana açarak usulca, sessizce fısıldıyor. Büyük bir feryat ve ağıt aslında, ama o yeryüzünde tadabileceği, karşılaşılabileceği umarsızlığın ve korkunun en irisini, en yamanını görmüş ve ürkmüş bir kez. "Yahu" diyor duyulur duyulmaz bir sesle, "bir tarla yangınından daha fazla önemsenmedi Sivas yangını."

Bunu söylerken, olayın üzerinden tam otuziki gün geçmişti. Sivas'tan, çok büyük bir rastlantı sağ döndüğü günlerdeki şoku henüz atamamıştı üzerinden.

Hasan İzzettin Dinamo bir yazısında "..çifte kavrulmuş aydın insanlarımızdan, şairlerimizden biri de Ali Yüce'dir" benzetmesini yapmıştı.

Ali Yüce, kimi sınıflarını okuyarak, kimi sınıfların sınavını dışardan vererek Kışlak İlkokulu diplomasını aldığı anda onsekiz yaşında idi. Daha sonra nice serüvenlerle gidebildiği Düziçi Köy Enstitüsünü 1951'de bitirmiştir. On yıl kendi yöresinde öğretmenlik yaptıktan sonra, 1960'ların başında açılan Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümünü dışarıdan bitirerek bu dersin öğretmeni olmuştur. Uzun süre Antakya Ticaret Lisesinde İngilizce öğretmenliği yaptıktan sonra 1977'de emekli olup Ankara'ya yerleşmiştir. Halen Ankara'da yaşayan bu değerli ozanımızın yıllardır

yakasından düşmeyen mesken sorunu yine başını ağrıtmaktadır. Daha yakınlarda bir gün, başbaşa kaldığımız bir sıra şöyle dedi: "Şu ev sorununu bir çözebilsem, sanırım daha bir kaç yıl fazla yaşayacağım." O an içim tarifsiz bir acıyla yandı.

Yıllardır Ankara'da Ümitköy'de mesken tutmuş bu aydınlık ve umut dolu ozanı, dostum Ali Yüce'yi anlatmak hem kolay, hem de zor. Telefonda "Ne yapıyorsun şu sıra, masanda neler var?" dedim. Gevrek gevrek güldü. "Masamın üzerinde iki gündür bekleyen bir sözleşme var. Yeni taşınacağımız evin sözleşmesi... Okuyup imzalamam istenilen koşullar adeta bir ağırceza mahkemesi kararı.."

Baktım Ali Yüce dostumdan bize pek hayır yok; ben de oturdum, son bir kaç yıl içinde kendisiyle yapılmış konuşmaları gözden geçirdim. Bunları belli başlıklar altında topladım.

(İlk şiirleri dergilerde 1955'te görünen Ali Yüce'nin ilk şiir kitabı *Boyundan Utan Darağacı* yirmibir yıl sonra 1976'da ancak günışığına çıkmıştır. *Şiirin Dili, Yapısı, İşlevi* adlı deneme ve inceleme kitabı ise iki yıl önce 1974'te yayınlanmıştır. *Şiirlerinin geç kitaplaşması, daha sonra karşılaştığı kitap yayımlama zorlukları üzerine şunları söylüyor Ali Yüce)*

"Bütün değerlerin parayla alınıp satıldığı şu ortamda sanatçıların, özellikle de ozanların ürünlerini kitaplaştırıp, okur denen o gözle görülmez akrabaya ulaştırmaları gerçekten zor bir olaydır. Şiirlerimi basmaları için yayıncılara yazdığım mektupları ve aldığım yanıtları (kimileri yanıt bile vermedi) üst üste koysaydım herhalde bir kitap olurdu. Ama onu da nasıl bastıracağımı bilemediğim için biriktirmedim. Çok ilginçtir, aldığım yanıtlar birbirinin fotokopileri gibiydi.. "Mevsim geçmiştir.. Programımız doludur.. Basamayacağımız için üzgünüz." Haklarını yemeyeyim, ilgime teşekkürlerini ve başarı dileklerini de ek-

Eylül 1992'de Torbalı Güz Etkinlikleri'nde Aziz Nesin ile birlikte...

lemeyi unutmazlar yanıtlarında. Kimseye sitem etmiyorum burada. Yalnız bir şeyi merak ediyorum. Birbirinden habersiz olarak, birbirinin kopyası böyle yanıtları nasıl yapıyorlardı, işte ona şaşıyorum. (..) Bir benim başımda değil bu olan-bitenler. Bilindiği gibi sanatçının iki çilesi vardır. Bunlardan biri yaratma, üretme. Öteki de ürettiklerini, adını sanını bilmediği alıcılara ulaştırma çilesi. Birincisi dünyadaki bütün sanatçıların ortak çilesidir. İkinci ise ülkeden ülkeye değişir. Bu bakımdan ülkemiz birinci gelebilir desem yanlış olmaz sanırım. Bu çileyi ben doyasya çekenlerden sadece biriyim. (..) Bu durumda ne yapılabilir? Oturup ağlayacak, ya da şiiri bırakacak değilim ya kimsenin hatırı için. Demirci demiri ateşe sokmuş ve şöyle demiş demire: Eğer

MEDYA SAVAŞLARI

Bu nasıl okul böyle
Nasıl ders öğretmenim
Beynim uyuşuyor dinlerken
Uyuz oluyor belleğim
Ve nasıl bir savaş bu böyle
Kendi vuruyor
Kendi ölüyor tüfeğim

Her sabah

her öğlen

her akşam

Haberleri dinlerken
Peltek bir horoz oluyor kalemim
Ötme öğreniyor Anadolu'da
Cenaze törenlerinde
Ağıt oluyor gözyaşı oluyor
Ana oluyor oğlunu yitiren
Saçlarını yoluyor kalemim

Çekiyor tetiğini kalemim

Cuv cuv cuv

dan dan dan

Seni alnından değil

Ağzından dilinden vuruyor

Uydularından antenlerinden

Sesinden vuruyor kalemim

Görüntünden gölgenden vuruyor

Senin burnun kanamıyor

Delik deşik oluyor kalemim

Her sabah

her öğlen

her akşam

Demeçlerini dinlerken

Çekiyor tetiğini kalemim

Cuv cuv cuv

dan dan dan

Vuruyor seni en çirkin

En ilkel en barbar yanından

Sen sırtında cirit atıyorsun

Cebimde çürüyor kalemim

Pazarından borsandan vuruyor seni
Dövizinden altınından vuruyor
Trilyonluk nişanından düğününden
Görmeyen gözüünden vuruyor kalemim
Duymayan kulağından vuruyor
Kilitli yüreğinden vuruyor seni
Kılın bile kıpırdamıyor
Yerle bir oluyor kalemim

Her sabah

her öğlen

her akşam

Palavralarını dinlerken
Bir cırcır böceğisin beynimde
Bir kurbağasın virak virak
Ezberci bir papağansın
Seni alnından değil
Karnından vuruyor kalemim
Haramla dolu karnından
Yalanından dolanından vuruyor
Soygunundan vuruyor seni
Bir tüyün bile incinmiyor
Cebimde can veriyor kalemim

Bugece okus pokus

Medya uyuduktan sonra

-Medya uyur mu ilahi kalemim-

Bir top kâğıt bir şişe mürekkeple

Dağa çıkacak kalemim

Özgürlük eşitlik yazacak

Demokrasi yazacak kalemim

Haydi yolun açık olsun

Bugece abrakadabra

Kedine iyi bak kalemim

Körlük icad oldu balam

Işık bozuldu

Kendi yazar

Kendi okur kalemim

Ali YÜCE

sabırlı olur, ateşe katlanırsan, sende çok şeyler yapabilirim.

(Türk şiirinde Ali Yüce'nin yeri, konumu nedir? Ya da kendi şiirini nasıl anlatabilir?)

"Herkes kendi kökeninin, içinde bulunduğu toplumsal konumun sanatını yapar. Bana köylü, köylü ozan denmesine gelince.. Bir saptama olarak çok normal karşılarım. Geldiğim yeri yadsımanın ne anlamı olabilir? Ancak bu işin bir ancağı var. Şayet bu söz zenci/beyaz ayırımı gibi bir havada söyleniyorsa, ki ben bu anlamda söyleyen birine rastlamadım, o zaman ben 'beyaz zenci'liğimle onur duyarım. Bana şöyle demesinler de böyle desinler hatırı için de şiirim başından kasketini çıkarmam. (..) Kimin yaratıları yasar, kimininkiler ölür, buna zaman denen yansız yargıç karar verecektir. (..) Benim gibi bir beyaz zencinin Türk şiirindeki yeri mi? Ben kendi şiirimi buluncaya dek ölçüye, tartıya gelmez emekler verdim, çileler çektim. Şu anda da neyi bulup neyi bulamadığımı bilemem. Sanatçının yaratma çilesi ölünceye dek sürer. "Tamamdır" dediği an ölmüş demektir, bir adım ilerleyemez. Bana ayrılmış numaralı bir yer yok Türk şiirinde. Bütün yerler ayrılmış ve tutulmuş. Ta arkalarında bir yerd, şöyle bir kenardan bakarım. Eksik olmasınlar, Türk şiirinde bana yer verenler de var, kenardan bakmama bile ruhsat vermeyenler.. Ben korsan ozan mıyım ne? Yıllar önce Antakya'da oturuyordum. Ankara'da edebiyat trafikçiliği yapan bir genç, bana her gelenle selam gönderiyor: "Ali Abi'nin şiirleri çok güzel ama, diyalektiği eksik. Ah, bir de diyalektiği olsa.." Bir değil, iki değil, her gelenler böyle mesaj yolluyor. Ankara'dan bir isteğim varsa gönderebileceğini de bildiriyor. Son selam getirene şöyle dedim: "Çok selam söyleyin bu delikanlıya, gözlerinden öpüyo-

Ali Yüce, Ruhi Su, Hüseyin Çam ve Hüseyin Başaran'la birlikte Antakya'da. (1976)

rum. Lütfen bana Ankara'dan bir kilo diyalektik göndersin, Antakya'da bulunmuyor."

Göndermedi tabii. Ben de kalktım diyalektiğin merkezi Ankara'ya göçtüm. İşte böyle ulaştım o dediğiniz yere. (..) Şiirlerimde görülen açıklık, netlik ve güleçlik gibi nitelikleri kazanmak için ben özel bir çaba göstermedim diyebilirim. Bu nitelikler, içinden geldiğim halk ekininden kaynaklanır ve kendiliğinden vardır. Şiirlerimi geleneksel halk ekininden mayalıyorum. Yalnız mayalamakla yinelemeyi, eskiyi hortlatmayı birbirine karıştırmak gerekir. Estetik bir tatlandırma işleminden geçirilmiş gerçeklerin algılanmasını umuyorum. Yoksa emeğiniz sağdıç emeğine döner."

(Şiir yazarken, şiiri yaşarken neler duyuyor ozanımız?)

"Sözcükler, dizeler, imgeler, renkli kelebekler gibi uçuyorlar içimde dışımda. Omuzlarıma parmaklarıma, kalemimin ucuna konup konup kalkıyorlar. Yüzüme sürtüyorlar kanatlarını. Beynimin içinde bıcır bıcır ötüşüyorlar. Artık onlar sözcük olmaktan çıkıp tanıdık birer insan oluyorlar. Adları

Ahmet, Mehmet, Mustafa olan birer tanıdık.. Bakmayın siz yakınmama! Dünyanın en tatlı yorgunluğudur bu. Hem ben hem kalemim severiz bu yorgunluğu. Kalemim kaçır mı dedim? Ne kaçması, kovsam gitmez, gitse de biraz sonra gelir. Ne demiş Neruda usta: "Şiir ile çılgınlık el ele gider. Akli başında bir insan için şair olmak ne kadar zorsa, şair için de akli başında olmak o kadar zordur." Aşkolsun Neruda! Ummazdım senden bunu. Bari sen söyleme yahu! Şiir kırıklığına uğrattın beni vallahi."

(Sanata, sanatçıya ve devlet desteğine ilişkin ne düşünüyor Ali Yüce?)

"Bu yaşıma dek hiç slogan atmadım. Bir slogan atmak istiyorum şimdi: Sanatın devleti yoktur. Ya devletin sanatı var mıdır? Vardır, ama lokanta garsonu gibi papyon kravatlı, tepeden turnağa ütülü şık bir sanattır, durmadan selam verir. Devlet buyurgandır. Sanat va sanatçı ise özgürlüğe doymaz, buyurgan ortamlarda gelişemez, buruşuverir. Devlet, kendisini meydana getiren egemen güçlerin istekleri doğrultusunda sanat ister.

Bizde ta Osmanlılardan beri süregelen, bugün de özünde çokça bir değişme olmayan 'Padişahım çok yaşa!'cı, duacı bir sanat ve edebiyat geleneği vardır. (..) Önce insanı değiştirme sorunsalına bakalım. Sanatın estetik işleviyle içiçe bir de insanı değiştirme işlevi olduğu yönünde yaygın bir görüş vardır. Ben de inanırım buna. Yetkin bir sanat yapıtıyla, karşılaşma sırasında insanın içime elektron akımı gibi bir duygu ve coşku akımı gönderir. Bu akım insanın bütün dokularına yayılır ve ayırına vardırımdan insanı değiştirir. Güzel bir tabloyu, bir tiyatro oyununu izlerken, güzel bir müzik parçasını dinledikten, bir şiiri okuduktan sonra biz, bu yapıtlarla karşılaşmadan önceki biz değiliz artık. Ayırına varmadan değişmişizdir. O sanat yapıtlarının penceresinden bakmaya başlarız dünyaya."

(Ali Yüce bir çok ödül sahibi. Nevzat Üstün Şiir Ödülü (1980), Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü (1982), Yeditepe Şiir Ödülü (1982), Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü (1985). Bunca ödül zengini ozanımız ödüller için ne düşünüyor?)

"Ödülün sanata ve sanatçıya olumlu katkısı, işlevi yadsınamaz. Picasso'nun evrensel barış simgesi olan 'Güvercin' tablosu, 1949'da Uluslararası Barış Ödülü'nü kazandığı zaman, resimden hiç anlamayanların bile bu tablonun bir baskısını alıp evlerinin duvarına asmaları, bu işlevin en güzel örneğidir. Ben her ödül alışımında sorumluluk duymuş ve korkmuşumdur. Ödülün altında ezilirim diye. Bu ödüle layık yeni ürünler vermezsem diye.. Bu korku da benim için yararlı olmuştur. Yalnız bir noktayı unutmamak gerektir. Ödül alan bir yapıt mutlaka en iyi yapıt değildir. Ödül alamayan yapıtların kötü sayılmayacağı gibi.. (..) Sanat 'nesnel gerçekliğin öznel yansımasıdır'. Şu dünyada sanatçı sayısının öznel yansıma biçimi vardır. Bu nedenle ödülün önemini kabul et-

mekle birlikte, çok büyütmeylem gözümüzde derim."

(Şiirlerindeki kimi zaman elle tutulacak denli ince mizah, hü-mor için ne diyecek acaba Ali Yü-ce?)

"Bildiğimce mizah, çelişkilerin keskin olduğu topraklarda boy verir. Bu bakımdan ülkemize mizahın anayurdu desek yeridir. Ülkemizde dünya ölçüsünde büyük mizah ustalarının yetişmesi bir rastlantı değildir. Bunca büyük mizah ustaları varken, benim şiirimdeki bir mizah kılcal damarından söz etmeye değer mi? (..) Mizah çok dikkatli kullanılması gereken bir bıçaktır, yanlış kullanırsanız bir yerinizi kesebilirsiniz. Bu yüzden ben mizahu hem severim, hem korurum ondan!"

(Güncellik.. Kalıcılık?)

"Günceli kalıcılaştırmak, sanat katına yükseltmek çok zordur ve sanat adına sakıncaları vardır. Ama neylersin ki, güncelin sıcaklığı, tazeliği vardır. Bu yüzden olsa gerek, ben ondan bir türlü vazgeçemiyorum. Elimden geldiğince onu sanat katına yükseltmeye çalışıyorum. Ne ölçüde başarabildiğimi nasıl söyleyebilirim? Yalnız şu da bir gerçek ki, hangi yöntem ve görüşle yazarsa yazsın, bir ozanın bir ömür yazdığı şiirlerden kaçının kalıcı olacağını kimse bilemez. Ne acı ki, ozanından önce ölen şiirler, ölü doğan, nüfusa kaydedilmeyen şiirler çoktur."

(Bunca yıllık şair ve yazar. Kaç yılın emekli öğretmeni. Acaba bu dünyada neyi var, neyi yok, sayıp dönebilir mi?)

"Bu dünyada, öbürünü bilemem, bir karış toprağım, dikili bir ağacım olmadı. Evliyim, bir kızım, bir oğlum ve onbeş kitabım var."

Birileri demiş ki: Kimi insan var olmayı, kimi insan da varlıklı olmayı ister. Ali Yüce gibiler elbette bu dünyada 'var olmayı' seçen adanmış adamlardır. ■

YAZAR ÖRGÜTLERİMİZİN KISA TARİHÇESİ

Alpay Kabacalı

Ülkemizde kurulmuş olan yazar örgütlerinin tarihçesi üzerine bugüne kadar ne yazık ki hiçbir araştırma yapılmadı. Biz elimizdeki belge ve notlardan yararlanarak ilk kez kısa bir tarihçe, daha doğrusu bir tarihçe taslağı sunacağız.

Bilindiği gibi, Osmanlı basınında yazar-gazeteci ayrımlaşması yoktu. Tanınmış edebiyatçılardan birçoğu aynı zamanda gazete yazarlarıydı, gazete yazarlarından birçoğu aynı zamanda edebiyatçıydı. Bu olguyu gözönüne alarak, ilk basın kuruluşu olan *Osmanlı Matbuat Cemiyeti*'ni aynı zamanda ilk yazar örgütü olarak niteleyebiliriz.

Cemiyetin kurulması, İkinci Meşrutiyet'in ilanının ertesi günü (24 Temmuz 1908) gazetecilerin kendi aralarında yaptıkları toplantıda gündeme gelmişti (1). Ama dernek 1913 yılında kurulabildi. "Nizamname"sinde amaçları ayrıntılı olarak belirtilmişti; bunlar arasında "Sürekli olarak düşünce ve görüş özgürlüğüne bağlı kalmakla birlikte ulusal çıkarların korunup savunulması hususunda basını bağlaşıklık bir güç halinde bulundurmaya çalışmak", "Yabancı ülkelerde bulunan benzer örgütlerle ilişkide bulunmak" da vardı (2). İlk yönetim kurulunda Başkan Mahmud Sadık, İkinci Başkan Yunus Nadi, Genel Yazman Ahmed Emin, Sayman Muhiddin Beylerdi. 1919'da adı Türk Matbuat Cemiyeti olarak değiştirildi.

Matbuat Kanunu'nun antidemokratik yönde değiştirildiği 27

Haziran 1938 günü, *Türk Basın Birliği*'nin kurulmasına ilişkin yasa da kabul edildi. Bu, İçişleri Bakanlığı ile Matbuat Umum Müdürlüğü'nün gözetim ve denetimi altında bulundurulması öngörülen, basında çalışanların girmek zorunda buldukları, alınmayanların meslek dışında kalmalarına yol açan korporatif bir kuruluştu. Bu tepeden inme kuruluş iktidar partisi organı *Ulus*'un başyazarı Falih Rıfkı Atay başkanlığında kurulurken, Türk Matbuat Cemiyeti kendini feshetmeye zorlandı (3).

1946'da toplumun her kesimi demokratikleşme istemlerini dile getirirken, gazeteciler de Basın Birliği başkanlığına Hüseyin Cahit Yalçın'ı seçtiler. Tek parti yönetimi, çıkar yolu tek maddelik bir yasa ile Basın Birliği'ni ortadan kaldırmakta buldu. Bunun üzerine, 10 Haziran 1946'da *Gazeteciler Cemiyeti* (1993'te Türkiye Gazeteciler Cemiyeti adını aldı) kuruldu (4). Aynı adı, ya da benzer adları taşıyan kuruluşların sayısı 1970'lerden bu yana arttı. Gazeteciler Cemiyeti'nin kurulduğu tarihlerde gazeteci-yazar ayrımlaşması da başlamıştı. Günümüzde, gazeteciler dernekleri üyesi yazarların sayısı pek azdır.

Burada kısaca, pek varlık göstermemiş olan *Türk Mecmuacılar Derneği*'nden de söz edelim. Başlıca amacı "Bilumum Türk mecmualarının maddi, manevi müşterek menfaatlerini korumak" olan derneğin ilk genel kurulunun 1950 Nisanında toplanması gerekiyordu;

Türk Edebiyatçılar Birliği'nin 1950'lerin sonlarında İstanbul Şehir Galerisi'nde düzenlediği kitap sergisinde (soldan) Necati Cumalı, Naim Tiralı, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Oktay Akbal, Behçet Kemal Çağlar, (ayakta, solda) Orhan Hançerlioğlu ve Tahir Alangu (gözlüklü) okurlarla başbaşa.

16 kurucusundan 15'i dergi sahibi, biri "neşriyat müdürü"ydü (5).

Basın çalışanlarının haklarını koruyan sendikalar 1950'lerde kuruldu. Bunların en eskisi, *Türkiye Gazeteciler Sendikası*'dır. *Basın İş* (aynı adı taşıyan iki sendika) de aynı işkolunda etkinlik gösterdi. Ayrıca, 1962'de oluşturulan ve ancak kısa bir süre varlık gösterebilen, ilk toplantısından sonra yayımladığı bildiriye 141-142. maddelerin kaldırılması gereğini vurgulayan ve konuda kampanya açan, Ayhan Yetkiner başkanlığındaki *Türkiye Gazeteciler Sendikası Federasyonu* da anılmalıdır (6).

1948'de, "Bütün Türk edebiyatçı- larını, mütefekkirlerini, muharrir-lerini ve ressam, heykeltıraş, mü- zisyen, mimar gibi güzel sanat mensuplarını biraraya toplayıp onların arasında dostluk ve tesanüt kurmak, sıkı bir fikir dayanış-ması ve mesleki gaye birliği yarat- mak", "Edebiyatçı, muharrir ve sanatkarlarımızın, kanunlarla ta- nınmış telif haklarını korumak, onların dertleri ve ihtiyaçlarıyla meşgul olmak ve müşterek menfa-

atlerini müdafaa etmek", "Meslek sigortaları için gereken kanuni tedbirlerin alınmasını sağlamak" gibi amaçlar taşıyan *Telif Haklarını Koruma Cemiyeti* kuruldu. Derneğin kurucularının hepsi "muharrir"di: Sait Faik Abasıyanık, Fikret Adil, A. Adnan Adıvar, Halide Edip Adıvar, Orhan Arıburnu, Ali Fuat Başgil, Cevat Fehmi Başkut, Rakım Çalapa, Abidin Dav'er, Bahadır Dülger, Safiye Erol, Burhan Felek, Muvaffak İhsan Garan, Server İskit, Refik Halit Karay, Halit Fahri Ozansoy, Şevket Rado, Sadun Galip Savcı, Vedat Nedim Tör, Vâlâ Nurettin Vâ-Nû, ilk toplantıya kadar Halide Edip Başkan, Refik Halit İkinci Başkan, M. İhsan Garan Genel Yazmanlık görevi yaptılar(7).

Başkan Halide Edip Adıvar, aynı yıl kurulan kabinenin bakanlarına ve TBMM üyelerine birer mektup göndermişti. "Türk edebiyat ve sanatının kalkınması amacını güden bu mektupta" telif haklarının günün koşullarına göre özel bir yasa-yla belirlenmesi isteniyor; Türki-ye'nin Uluslararası Bern Konvan-

siyonu'na katılmasının zorunlu ol- duğu ifade ediliyordu (8). 1950'de *Kitapçılığın İçyüzü* adlı çevirinin Doğan Kardeş Yayınları tarafın- dan basılmasını sağlayan (9) der- neğin sonraki çalışmaları üzerine bilgi edinemedik.

Bunu, 1951'de kurulan *PEN Ku- lüp* izledi. İlk başkanı Halide Edip'ti. (Büyük olasılıkla, PEN, Te- lif Haklarını Koruma Cemiyeti'nin yerini almıştır.) Daha sonra Refik Halit Karay, Sabri Esat Siyavuşgil ve -uzun yıllar- Yaşar Nabi Nayır başkanlığında çalıştı. Temmuz 1980'de Tahsin Yücel başkanlığa getirildi. 12 Eylül 1980'de öteki derneklerle birlikte çalışmaları durduruldu; daha sonra da yasal zorunluluklar yerine getirilmedi- ğinden kapandı. PEN Kulüp, üye almında çok sakıncan davranan bir kuruluş olarak bilinmekteydi.

1950'lerde kurulan Türk Edebi- yatçılar Birliği, özellikle 1960 son- rasında gerçekleştirdiği imza gün- leri vb. etkinliklerle adını duyur- du. 1960'ların başında 141-142. maddelerin kaldırılması için çağrı yaptı. İki üç "yıllık" yayımladı.

1963'te, Babeuf'ün *Devrim Yazıları* adlı kitabının kovuşturmaya uğraması üzerine, Yönetim Kurulu Taksim'deki Atatürk Anıtı'na çelenk koyarak olayı protesto ettiler. Bu "izinsiz yürüyüş" sayıldı ve TEB yöneticileri gözaltına alındı. Daha sonra yargılandılar ve aklan-dılar. 1960'ların ikinci yarısında önemli bir varlık gösteremeyen dernek sonunda dağıldı.

Yukarıda anılan kuruluşları, çalışmalarını bugün de sürdüren *Türkiye Yazarlar Sendikası* (1974), *PEN Yazarlar Derneği* (1989) ve *Edebiyatçılar Derneği* (1992) izledi

Sanatın değişik dallarında etkinlik gösteren kuruluşların 1977'de oluşturdukları *Tüm Sanatçılar Birliği* pek varlık gösteremedi.

Yukarıda anılanların dışında kalan, yaygınlık kazanamamış, yazarların-edebiyatçıların geniş ya da etkin kesiminin üye olmasını sağlayamamış -kapanan ya da çalışmakta olan- başka kuruluşlardan da söz edilebilir.

Konuya ilişkisi dolayısıyla, yayıncılık alanında çalışan kuruluşlardan da çok kısaca söz etmek yerinde olur:

1931'de kurulan *Kitap Yazarlar Kooperatifi*, on kadar kitap çıkardı (10).

Ocak 1940'ta Ankara'da Reha Oğuz Türkkkan başkanlığında kurulan *Kitap Sevenler Kurumu*, İrkçı-Turancuların görüşlerini yayma amacı güdüyordu; yalnızca iki kitap yayımladı. (11).

1940'ların ikinci yarısında kurulan Türk Editörler Derneği'nin etkinlikleri üzerine fazlaca bilgimiz yok.

1980 sonunda kurulan *YAZKO* (Yazarlar ve Çevirmenler Üretim Kooperatifi) 1980'lerin ortalarına kadar etkinlikte bulundu. Pek çok kitap ve dergi yayımladı. Sonunda "iflas" etti.

1948 yılı dolayında kurulan *Türk Editörler Derneği*'nin çalışmaları

üzerine bilgi edinemedik. 1970'lerin ikinci yarısında kurulan *Yayıncılar Birliği*, 12 Eylül 1980'de tarihe karıştı. 1985'te onun yerini, bugün Türkiye'deki yayıncıların önemli bir kesimini kapsayan ve çalışmalarını sürdürmekte olan *Yayıncılar Birliği Derneği* aldı.

Adı anılan kuruluşlarla, özellikle Türk Edebiyatçılar Birliği ve PEN Kulüp'le ilgili araştırmalarımızı sürdürmek istiyoruz. Ancak, elimizde hiçbir belge bulunmamaktadır. Bu kuruluşların son dönemlerinde yönetim kurullarında görev alanların ellerindeki belgeleri bugün aynı alanda çalışan kuruluşlara (TYS ve PEN'e) vermeleri, en azından yazar sorumluluğunun gereğidir. (İlerde bir Edebiyat Müzesi kurulduğunda, bunlar müzeye aktarılabilir). ■

(1) Ahmet Emin Yalman: *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim*, C.I, İst. 1970, s. 62-63; Alpay Kabacalı: *Türkiye'de Basın Sansürü*, İst. 1990, s. 81-82.

(2) Geniş bilgi için bkz. *Muallim Mecmuası*, C.II, S. 13, 1333/19/7 ayrıca bkz.. "Matbuat Cemiyeti Tarihçesi", Matbuat Cemiyeti 1933 *Almanak*'ı, İst. (1932).

(3) Bkz. A. Kabacalı, agy, s. 133-134

(4) Vedii Evsal: *Gazeteciler Cemiyeti ve 40 Yıl*, İst. 1987 s. 79-83; A. Kabacalı, agy, s. 159-160

(5) Türk Mecmuacılar Derneği: *Nizame*, Rıza Koşkun Mat., İst., tarihsiz.

(6) Bkz. *Yargı*, 19 Aralık 1965.

(7) *Telif Haklarını Koruma Cemiyeti Esas Nizamnamesi*, İst. 1948.

(8) *Aylık Ansiklopedi*, no. 51, Temmuz 1948, s. 189.

(9) Sir Stanley Unwin: *Kitapçılığın İcyüzü*, çev. Leyla Elburz, İst. 1950. Halide Edib'in önsözünü.

(10) Bkz. Selim Nüzhet (Gerçek): "Kitap Yazarlar Kooperatifi Neşriyatı", *Ülkü*, S. 17, Temmuz 1934.

(11) İlhan E. Darendelioğlu: *Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri* İst. 1968, s. 94-95; Abidin Nesimi: *Yılların İçinden*, İst. 1977, s. 174-175.

TİYATRO VE TV YAZARLARI DERNEĞİ

Recep Bilginer

Kuruluşu 1966 yılındadır. O zamanki adı Türkiye Tiyatro Yazarları Derneği idi. Kurucuları Cevat Fehmi Başkut, A. Kudsi Tecer, Hal-dun Taner, Recep Bilginer, Refik Erduran. Kurucular dışında ilk üyeler de şunlar: Melih Cevdet Anday, Neceti Cumalı, Çetin Altan, Turgut Özakman, Adalet Ağaoğlu, Tarık Buğra, Güngör Dilmen, Turan Oflazoğlu, Bekir Büyükarkın, Müzehher Vâ-Nu, Aydın Aret, Behçet Necatigil, Osman N. Kavaca vb.

Derneğin kuruluş günlerinde, Şehir Tiyatroları'nda önemli olaylar cerayan ediyordu. Sezuvanın iyi insanı, Eşeğin gölgesi, isyancılar gibi, toplumsal içerikli oyunlara karşı Adalet Parti'lilerin oluşturduğu İstanbul Belediye Meclisi, Şehir Tiyatroları'na özellikle Muhsin Ertuğrul'a karşı bir tepki olarak tiyatronun yönetmeliği çarçabuk değiştirildi ve Başrejisörlük kadrosu kaldırıldı. Muhsin Ertuğrul'da şapkasını aldığı gibi Şehir Tiyatroları'ndan ayrıldı. Türk Tiyatro Yazarları Derneği'nin kurulması, bu harekete bir tepki olarak gündeme geldi.

Başta Cevat Fehmi Başkut olmak üzere yukarıda adı geçen tiyatro yazarlarınca, Tepebaşı'ndan Taksim'deki Atatürk Anıtı'na bir protesto yürüyüşü yapıldı. Anıta siyah bir çelenk kondu. İstanbul Valisi'ne baş vurularak Belediye Meclisi'nin çıkardığı yeni Şehir Ti-

yatroları yönetmeliğinin tasdik edilmemesi istendi.

Bu arada, Vali ile bunlar konuşulurken Çetin Altan "Eğer bu yönetmelik yürürlüğe konulursa, biz de yazarlar olarak Şehir Tiyatroları'nı boykot eder piyes vermeyiz" dedi.

Dernek kuruldu, yönetmelik yürürlüğe girdi ve yönetim kurulu da Şehir Tiyatroları'nı boykot etti.

Haşim İşcan'ın Belediye Başkanlığına seçilmesinden sonra yazarlarla Belediye'nin ilişkilerinde yumuşama oldu. Yeni bir yönetmelik hazırlama komisyonu kuruldu. Bu komisyona belediyeyi temsilen Hukuk İşleri Müdürlüğü Temsilcisi, Şehir Tiyatroları ve Türk Tiyatro Yazarları Derneği Temsilcileri katıldı. Yeni bir yönetmelik hazırlandı, Muhsin Ertuğrul'u yeniden Başrejisörlük görevine getirilmesini sağlayacak madde kondu ve Belediye Meclisince kabul edildi.

Belediye Başkanı Fahri Atabay ile ilişkileri derneğin o zamanki Genel Sekreteri Recep Bilginer yürütüyordu. Yeni yönetmeliğin hazırlanmasına başlanınca, Şehir Tiyatrosu'na oyun vermeme boykotu kaldırılmıştı.

Belediye Başkanı Dr. Fahri Atabay meclisin yönetmeliği onayladığı toplantıda okumak için Muhsin Ertuğrul'u öven bir de konuşma hazırlamıştı. Belediye meclisi yönetmeliği alkışlarla onaylamış, sıra Belediye Başkanı'nın konuşmasına gelmişti. Fakat başkan bu konuşmayı yapmadı.

Başkanlık odasında kendisini ziyaret eden Cevat Fehmi Başkut'la Recep Bilginer'e Dr. Fahri Atabay'ın söylediği şu oldu.

- İyi ama, Muhsin Ertuğrul komünistmiş.

Derneğin adının başındaki "Türk" kelimesi çıkarılan bir yasa gereği kaldırıldı.

1989 yılında derneğin adı "Tiyatro ve Televizyon Yazarları Derneği" oldu. Çünkü, özel televizyonlar kurulması üzere, Televizyon ya-

zarlığı da "Drama"nın önemli bir bölümü haline gelmişti. Bu isim ve yönetmelik değişikliğinden sonra, bazı değerli televizyon yazarları da derneğe üye oldular.

Derneğin ilk başkanı Cevat Fehmi Başkut'dur. Daha sonra, yani onun vefatından sonra, Melih Cevdet Anday başkan oldu. Anday'ın kendi isteğiyle başkanlıktan ayrılmasından sonra sırasıyla Haldun Taner, Necati Cumalı, Refik Erduran bu görevi yürüttüler.

Halen, Recep Bilginer derneğin başkanıdır.

Tiyatro ve Televizyon Yazarları Derneği'nin yönetim merkezi, Yıldız Sarayı içindeki Musahip Ağalar bölümündedir.

Son dönem çalışmaları arasında tiyatro ve oyun- senaryo yazım kursları açan dernek bir de tiyatro yazarları tiyatrosu kurmaya karar vermiştir. Bu tiyatronun amacı, yeni yazarların oyunlarını sahnelemek yoluyla onların yazarlığa ilk adımlarını sağlamaktır. İkinci olarak da eskiden bir kez oynanmış ve unutulup gitmiş kimi Türk oyunlarını yeniden gündeme getirmek, bunu yaparken de yerli oyunlara gösterilmesi gereken ilgi ve özen konusunda örnek vermektir.

TİYATRO VE TV YAZARLARI DERNEĞİ'NİN KONUMU

Dernek kurulduğu dönemde ilk olarak telif hakkını güvence altına almaya yönelik çalışmalar yapmıştır. Telif hakları kuruluşu olan onk copyright ajansı ile bir protokol imzalayarak, üyelerinin telif haklarını temsil etmek yetkisini vermiştir.

O dönemde %15 olan yerli eser telif hakkı oranı, derneğin girişimleri sonucu kademe kademe %35'lere kadar çıkmıştır. Aynı çalışmalar TRT tarafından ödenen telif haklarının yükseltilmesi konu-

sunda da sürdürülmüştür. Bu konuda göreceli bir iyileştirmeye rağmen, maalesef, henüz istenilen düzeye gelinememiştir. %50 yerli oyun.

Haşim İşcan'ın Belediye Başkanlığı döneminde ortaklaşa hazırlanan yönetmeliğe Şehir Tiyatroları'nda oynanacak oyunların %50'sinin yerli oyun oynanması maddesi koydurulmuştur. Zamanla Devlet Tiyatroları da bu orana uymaya başlamıştır. Bu bağlamda, Kültür Bakanlığı da özel tiyatrolara verdiği parasal destek yönetmeliğinde Türk Piyesi oynayan özel tiyatrolara yardımcı bu konuyu dikkate almıştır.

BİR YANLIŞI DÜZELTMEK

Bugün artık, ödenekli tiyatroların repertuvarlarını %50 oranında Türk Piyeslerinin oluşturmasından önce, Türk yazarlarının oyunlarına, en az yabancı oyunlara gösterilen ilgi ve özenin gösterilmesi gereği gündemdedir. Yabancı oyunlar için gelişigüzel yabancı rejisör getirilmesinin "Türk Tiyatrosu dünyaya açıldı ya da açılıyor" zihniyeti, ödenekli tiyatrolarda artık son bulmalıdır. Kendi tiyatromuzu, metini, rejisörü, oyuncusu, teknik donanımı ve binası ile daha ileriye götürmenin yollarını aramalıyız.

Tiyatro ve TV. Yazarları Derneği, sanat yaşamlarında ondan fazla Türk piyesi sahneleyen rejisör ve tiyatrolara bu düşüncenin ışığında "Şükran Plaketi" vermiştir. Bu düşüncüyü pekiştirmek ve beslemek için verdiği mesaj şudur:

Türk Tiyatrosu'nun bu çalışanları yazarı, yönetmeni, oyuncusu, teknisyeni, eleştirmeni ve seyircisiyle, bütününe hoşgörü ile birlik ve beraberlik içinde çalışmaya çağırıyoruz. ■

ULUSLARARASI PEN YAZARLAR DERNEĞİ

Suat Karantay

Uluslararası PEN Yazarlar Derneği 1921'de İngiltere'de John Galsworthy'nin desteği ile Miss C.A. Dawson Scott tarafından kuruldu. Amacı barıştan ve özgürlükten yana olan yazarları biraraya getirerek şovenizme fanatizme karşı kültürel değerleri savunmaktır.

PEN Yazarlar Derneği adını şair ve yazar gruplarının baş harflerinden alıyordu: "Poets, Playwrights, Editors, Essayists, Novelists."

Andre Gide, Paul Valery, Jules Romains, Julien Cain, Benjamin Cremieux, Claude Aveline gibi ünlü Fransız yazarları ile bütün Avrupa, Kuzey, Güney Amerika ve Asya yazarları da böyle bir girişimi desteklediler ve Derneğe katıldılar.

Uluslararası PEN Dernekleri Federasyonu kısa zamanda kuruldu ve Federasyonun başkanlığına sırayla şu yazarlar seçildi: John Galsworthy, H.G. Wells, Jules Romains, Maurice Maeterlinck, Benedetto Croce, Charles Morgan, André Chamson, Alberto Moravia, Arthur Miller, Pierre Emmanuel, Heinrich Böll, Sir Victor Pritchett, Mario Vargas Llosa, Pet Waestberg, Francis King,

Rene Tavernier.

PEN Derneği'ne damgasını vurmuş yazarlar arasında şu kişiler de yer aldı: Bernard Shaw, G.K. Chesterton, H.G. Wells, John Manfield, Arnold Bennett, Henri Barbusse ve Harold Pinter.

İtalya'da faşizm işbaşına geldikten sonra PEN'de ilk bunalım patlak verdi; bir süre sonra İtalyanlar Dernekten atıldılar. Bunu 1933'te Almanya ve 1936'da İspanya izledi. Ulusal PEN Derneklerinin dağılması üzerine "Sürgündeki Yazarlar" dernekleri kuruldu.

İkinci Dünya Savaşı çıkınca Uluslararası PEN Derneği yeni sorunlarla karşılaştı. Almanların girdikleri ülkelerdeki PEN Dernekleri

lendiler. Asya ve Afrika ülkeleri bağımsızlığa kavuşunca eski sömürgelerde yeni PEN'ler kuruldu ve örgüt yıldan yıla güçlendi.

Bugün Uluslararası PEN Yazarlar Derneği çeşitli ülkelerde kurulmuş 119 ulusal dernek ve merkezden oluşmakta, üye sayısı da 10 bini aşmaktadır.

ULUSLARARASI PEN SÖZLEŞMESİ (1922)

Bu anlaşmada şu ilkeler üzerinde durulmaktadır:

- Her ülkenin kendi öz yazını vardır ama yazın sınır tanımaz. Yazın alanında alışverişler halkların siyasal yaşamındaki olaylardan etkilenmemelidir.

- Her koşulda, özellikle savaş durumlarında bütün insanlığın ortak malı olan sanat yapıtlarına saygı gösterilmeli, bu yapıtlar ulusal ve siyasal hırsların dışında tutulmalıdır.

- PEN Federasyonu üyeleri halkların karşılıklı anlaşmasından yana olmalı, ırkçılığa, sınıf ayrımlarına ve milliyetçiliğe dayanan kinleri yok etmeli, birleşik bir dünyada barış içinde yaşayan bir insanlık ideali ni yaymalıdır.

- Uluslararası PEN Derneği bütün uluslar arasında özgür düşüncelerin dolaşımı ilkesini savunur; üyeler kendi ülkelerinde ya da topluluklarında anlatım özgürlüğünün her türlü sınırlandırılmasına karşı çıkarlar.

Tan Oral

- Dünyanın siyasal ve ekonomik alanda daha iyi örgütlenmesi için gerekli ilerlemeler hükümetlerin ve kurumların özgürce eleştirilmesini gerekli kılar.

Her üye basın özgürlüğüne daya-

dağıtılıyor ve yazarlar genelde İngiltere'ye kaçıyorlardı. Çalışmalar Londra'da sürdürüldü.

Savaş sona erince yazarlar kendi ülkelerine dönerek yeniden örgüt-

narak yalan yazılarla, siyasal ya da kişisel amaçlarla olayların saptırılması ile savaşıır.

YAZAR HAKLARI BİLDİRGESİ:

1977'de Sydney'de toplanan PEN Uluslararası Kongresi'nde Fransız PEN'i tarafından sunulan ve onaylanan Yazar Hakları Bildirgesi'nde şu konular üzerinde durulmuştur:

Yazarlar insanlığın çok zengin bir duygu, düşünce ve dil çeşitliliğini yansıttıkları için, yazıları çeşitli siyasal rejimlerde, iktidarın görümlerinden uzaklaştıkları ölçüde, sayısız adaletsizliklere ve işkencelere hedef olurlar.

Bu adaletsizlikler ve işkenceler yazarların yaşamlarını ve çalışmalarını tehdit altında bulundurdukları için insanlığın ahlaksal ve düşünsel gelişmesini de tehlikeye sokarlar.

Bunun için, Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'ne uygun olarak bütün ülkelerin hükümetleri ırk, din, milliyetçilik, dil ve kanulara bağlı olmaksızın yazarların anlatım özgürlüğünü gözetmek zorundadır.

Hükümetlerin yazara, ailesine ve yapıtlarına karşı yapılacak her türlü baskıdan ve cezalandırmadan çekinmeleri gerekir. Bu baskı ve cezalandırmalar şunlar olabilir:

İdam, hapis, işkence, keyfi tutuklama, yasadışı hastaneye kaldırılmak, gözaltı, yazarın yakınlarına karşı korkutma girişimleri, lanetleme, sansür, kitapların yakılması vb.

Yazarın da bütün vatandaşlar gibi sorumlulukları olması doğaldır elbette.

Uluslararası PEN Derneği'nin dört büyük komitesi vardır:

1. Hapisteki Yazarlar Komitesi
 2. Barış Komitesi
 3. Çeviri ve Dil Hakları Komitesi
 4. Kadın Yazarlar Komitesi
- Dernek yılda iki kez "PEN Inter-

national" adlı bir dergi yayınlamaktadır. Bu dergide çeşitli ülkelerdeki yazın çalışmalarına, genel eğilimlere ve uluslararası yazar ilişkilerine yer verilmektedir.

PEN DERNEKLERİNE ÜYE OLMANIN KOŞULLARI:

Üyelik koşullarını her dernek kendisi saptar. Üyelerin roman, hikaye ya da oyun yazarı, şair, denemeci, editör, çevirmen olması istenir. Bazı ülkelerde önemli sayılan röportaj ve dizi yazarları da PEN'e üye olabilirler. Ama her yazar PEN'e alınmaz. Üyelerin ırkçı ve bağınaz olmamalarına, insan haklarını savunmalarına, özgürlükten yana olmalarına özen gösterilir, yönetim kurulları bu konuda çok titiz davranır.

PEN Dernekleri yazın alanında o ülkenin birer dış işleri örgütü gibi görev yaparlar. Yazarlar arasında uluslararası ilişkileri onlar düzenler ve dayanışma sağlarlar.

TÜRK PEN YAZARLAR DERNEĞİ:

İlk Türk PEN'i 1950'de Halide Edip Adıvar'ın girişimiyle kuruldu. Başkanlığı Halide Edip Adıvar üstlendi. Öteki üyeler arasında Refik Halit Karay, Fuat Köprülü, Ahmet Hamdi Tanpınar, Reşat Nuri Güntekin, Nadir Nadi, Muhsin Ertuğrul, Bedri Rahmi Eyuboğlu, Nurullah Berk, Sabri Esat Siyavuşgil, Yaşar Nabi Nayır, Fikret Adil, Macit Gökberk, İbrahim Hoyi, Samih Tiryakioğlu, Tahir Alangu, Tahsin Yücel, Cavit Orhan Tütengil, Oktay Akbal, Necati Cumalı, Berke Vardar, Burhan Arpad ve Hüsametdin Bozok'un adları yer alıyordu.

Genel Sekreterliğe Fikret Adil getirilmişti. Toplantılar onun Taksim'deki evinde yapılyordu.

Halide Edip Adıvar'ın ölümünden sonra Refik Halit Karay, daha sonra da Yaşar Nabi Nayır, son olarak da Tahsin Yücel başkan seçildi.

Türk PEN'inin son genel sekreterleri de Alaettin Asna ve Doğan Hızlan'dı.

Türk PEN'inin üyelerinin sayısı ilk başta 30'u aşmıyor ve yeni üye alınmasında Yönetim Kurulu çok titiz davranıyordu.

Türk PEN'i 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi üzerine kendi kendini dağıttı.

Dokuz yıl süren bir ölü dönemden sonra yeni bir PEN Derneğinin kurulması amacıyla Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin'in girişimiyle Gazeteciler Cemiyeti'nde bir toplantı düzenlendi. 12 üyeli bir kurucular kurulu seçildi. Kurucular şu kişilerden oluşuyordu:

Muzaffer Abayhan, Rona Aybay, Yaşar Kemal, İsmet Kabadayı, Şükran Kurdakul, Ulufur Oğuzcan, Dilara Özman, Sevgi Sanlı, Salim Şengil, Hıfzı Topuz ve Bekir Yıldız.

Toplu halde Valiliğe gidilerek bir dilekçe ile Derneğin tüzük tasarısı yetkililere sunuldu. Tüzükte, derneğin "başka ülkelerdeki PEN dernekleriyle, uluslararası PEN Kuruluşu ve UNESCO ile temaslarda ve işbirliğinde" bulunacağı yazılı olduğu için Bakanlar Kurulu kararı gerekiyordu. Bu karar ancak 1989 Kasım'ında alındı ve PEN Yazarlar Derneği böylece resmen kurulmuş oldu. İlk Yönetim Kurulu da şöyle oluşturuldu: Yaşar Kemal, Bekir Yıldız, Salim Şengil, Rona Aybay, Şükran Kurdakul, Muzaffer Abayhan ve Hıfzı Topuz. Başkanlığa Yaşar Kemal seçildi.

1991'de yapılan Genel Kurul sonunda başkanlığa Şükran Kurdakul seçildi. 1992'de yapılan Olağanüstü Genel Kurul toplantısı sonunda, başkanlığa yeniden Şükran Kurdakul, ikinci başkanlığa Cevat Çapan, genel sekreterliğe Yurdanur Salman, saymanlığa Alpay Kabacalı getirildi. Diğer Yönetim Kurulu üyeliklerine ise Cengiz Bektaş, Egemen Berköz ve Güven Turan seçildiler.

9 Mayıs 1993'te yapılan son Genel

Kurul'da Şükran Kurdakul başkanlığa, Cevat Çapan ikinci başkanlığa, Alpay Kabacalı ve Suat Karantay genel sekreterliklere, Öner Yağcı saymanlığa, Egemen Berköz ve Buket Uzuner yönetim kurulu üyeliklerine seçildiler.

TÜRK PEN DERNEĞİ ÜYELERİ:

Derneğin 160 üyesinin büyük çoğunluğu Türk edebiyat ve kültür dünyasında yapıtlarıyla, aldıkları ödüllerle kendilerini kanıtlamış, Türk edebiyatına ve kültür yaşamına önemli katkılarda bulunmuş yazar, şair ve çevirmenden oluşmaktadır.

TÜRK PEN YAZARLAR DERNEĞİ'NİN YAYINLARI:

1991'den başlayarak yılda iki kez yayımlanan *THE TURKISH PEN* (TÜRK PEN Seçkisi) 6. sayısına ulaştı. PEN üyelerine, dünya PEN'lerine, yurtdışındaki milli kütüphane, üniversiteler gibi çeşitli kurum ve kuruluşlara ulaştırılan bu İngilizce seçki Türk edebiyatını yurt dışında deneme, kısa öykü, oyun, şiir ve romanlardan bölümlerle tanıtmayı amaçlamakta; ayrıca, Türkiye'deki edebiyat etkinliklerine ve Türk PEN'inden haberlere de yer vermektedir.

Kasım 1992'den başlayarak iki ayda bir yayımlanan *PEN HABER*, PEN üyeleriyle daha yakın bir iletişim kurmayı amaçlıyor. Uluslararası PEN, Türk PEN'i ve PEN üyeleriyle ilgili haberleri duyurmayı amaçlayan *PEN HABERLER*, üye sayısı 160'a ulaşan Türk PEN Yazarlar Derneği'nin her zaman toplanıp buluşabilecekleri genişlikte bir mekandan yoksun olması nedeniyle önemli bir boşluğu doldurmaktadır. ■

"ÖRGÜTLENMEK GEREKSİZDİR" DÜŞÜNCESİ AŞILMALI

Tunca Arslan
(Sinema Yazarları Derneği
Yönetim Kurulu Üyesi)

Birkaç yıl önce yaptığı bir konuşmada 8.5 milyonluk nüfusa sahip İsveç'te, değişik örgütlere üye olan 32 milyon insanın varlığından söz ediyordu Aziz Nesin. Yani her İsveç vatandaşının en az üç değişik örgütlenme içinde yer aldığı gibi ilginç bir sonuç çıkıyor bu rakamlardan...

Konuşmasına şöyle devam ediyordu Nesin: "Çağımızın insanı, tek örgüt üyesi olarak bile kendisini koruyamadığı için, birkaç örgütün birden üyesi olarak kendisini, kendine, başkalarına, topluma, doğaya, çevreye ve devlete karşı savunup korumaya çalışmaktadır. Çağdaş insan, bir siyasal örgütün, bir meslek örgütünün, bir kültür örgütünün, bir hobi örgütünün, bir toplumsal yardımlaşma örgütünün üyesi olmak zorunda kalmıştır; ancak böylece çağdaş insan olabilmektedir. Her toplumda örgütlenmenin öncüleri elbet aydınlar ve en önde de elbet yazarlardır."

Gene Aziz Nesin'in deyimleriyle, her üç insandan beşinin kendisini şair ilan ettiği ülkemiz ise, hiç kuşku yok ki, yukarıda verilen örneğin ve gerçekliğin oldukça uzağında. Bu "uzaklık", özellikle iki açıdan bakıldığında görülebiliyor.

Öncelikle çok değişik alanlarda kalem oynatan yazarların "yeterince" örgütlenemedikleri bir gerçek. Ülkemizde ilk bakışta başta Türkiye Yazarlar Sendikası olmak üzere, PEN'den, Yazarlar Birliği'nden, Edebiyatçılar Derneği'nden, Tiyat-

Tan Orul

ro Eleştirmenleri Birliği'nden, Sinema Yazarları Derneği'nden, Karikatürcüler Derneği'nden, Çağdaş Gazeteciler Derneği'nden, Magazin Muhabirleri Derneği'nden vb. söz edilebilecek bir yelpazenin varlığı söz konusu. Bu anlamda "sivil toplum örgütlenmeleri" olarak, neredeyse her alanda bir örgüt çıkabiliyor karşımıza. Ancak bu sayılanların büyük çoğunluğunun, "doğal üyelerine" tam olarak ulaşamadıkları, bir kısmıyla yetinmek zorunda kaldıkları da ortada. Bunda asıl sorumluluğun, çağdaş insan olmanın örgütlü insan olmaktan geçtiğini kavrayamayan, bu bilince sahip olamayan, diğer bir deyimle, ilgili olduğu, çalıştığı alanda herhangi bir örgüte üye olmamanın sıkıntısı çekmeyen, eksikliğini hissetmeyen bireylerde olduğunu düşünüyorum.

Türkiye insanına, özellikle 12 Eylül'den sonra yoğun olarak sınığa edilen "örgüt" korkusu, çok uzun süre "örgütlenmeme tabusu" olarak devam etti ve bu tabudan hâlâ da tam olarak sıyrılabilmiş değil. İsveç örneğinde olduğu gibi sokaktaki insanı bir kenara bırakalım... Toplumun önünde gitmesi gerektiği düşünülen ve "örgütlenmenin

öncüleri" olarak tanımlanabilen aydınların, yazarların, çizerlerin, sanatçıların içinde bile "örgütlenmek gereksizdir" düşüncesi etkisini kaybetmiş değil.

Her tür örgütlenme, nihai olarak bir "çıkara" dayanır, belli bir kamusal hedefi vardır. Kuşkusuz ki "kişisel çıkar"ın da belli bir payı olacaktır bunun içinde. Ancak sanyorum son sırada, binde bir oranında olmalıdır bu çıkar arayışı... İlk sıraya en öne çıkarıldığında ise, hele de sanat dallarından biri söz konusuyorsa, kolektif bir çabanın içinde yer almak düşüncesi bile, boş, anlamsız ve kimi dönemlerde başa bela olabilecek bir üyelik kartına indirgenecektir. Ülkemizdeki yazar örgütlenmelerinin, özellikle de devletle ilişkilerinde muhalif konumu benimseyen, benimsemeye iddiasında olan örgütlerin ilk "yetersizliği" bu yönüyle öne çıkmaktadır.

İkinci olarak ise "örgüte sahip çıkmamak" noktasında bir "yetersizlik" belirgin olarak kendini gösteriyor. İzlediğim kadarıyla TYS'nin birçok kongresinde yöneticiler üyelerine böyle bir eleştiriye yöneliyorlar. Üye olduktan sonra çalışmalarına katılmayan, katkılarını esirgeyen, kongreden kongreye gelip giden, aidatlarını bile düzenli olarak ödemeyen üye tipolojisi diğer örgütlenmeler için de geçerli. "Yarı yarıya üyelik" diye adlandırabileceğim bu durum da örgütlenme gerçekleşmiş, belli bir rotaya girilmiş ve yol alınmış bile olsa çalışmalarını kısırlaştırmakta, dinamizmi oldukça zayıflatmakta, örgütlenmenin amaçlarına ulaşmasını geçiktirmektedir.

Yazar örgütlenmeleri söz konusu olduğunda, ister edebiyatta olsun, isterse de sinema, tiyatro, spor vb., başat olanın "üretim" olduğu açık bir gerçek. Ancak bununla sınırlı değil... Çünkü toplumumuza ulaşma ve evrenselliğin tadını alabilme sürecinde karşılaşılan sorunları yok etmek, en aza indirmek, bu bağlamda çeşitli projeler oluşturmak, müdahalelerde bulunmak, eleştiri-

Tan Oral

ler ve çözümler önermek de doğrudan doğruya bu üreticilere düşüyor. "Sesini duyurmak"tan başlayan ve sonuç alıcı baskı grupları oluşturmaya uzanan, devamlılığı ve kalıcılığı yakalamış örgütlenmeleri üretmek de döne döne bu bilinci yakalama çabasına bağlanmış durumda.

Bütün bunlardan sonra Yönetim Kurulu üyesi olduğum Sinema Yazarları Derneği (SİYAD)'ne de kısaca değinmek istiyorum. SİYAD çok yeni, henüz kurulmuş ve az sayıda üyesi olan, bu aşamada çok fazla bir gideri olmamakla birlikte geliri de oldukça kısıtlı durumda bir mesleki örgütlenme. 12 Eylül'ün kapısına kilit vurmadan önce, sinema dünyasında önemli ve saygın bir konum edinmiş olan aynı adlı derneğin bir tür devamı da denilebilir...

Sinema yazarlarının, sinema sezonunun bitiminde yaptıkları yıllık değerlendirme toplantılarının sürekliliği içinde somutluk kazanan dernekleşme düşüncesi öncelikle, son yıllarca izleyicinin tekrar salonlara dönmesiyle belirgin bir canlılık

kazanan sinema dünyasının içindeki sinema yazarları kanadına bir vurguyu içeriyor. Bir sanat dalı olarak sinema, dünyada olduğu gibi ülkemizde de diğer sanatlara oranla çok daha fazla tüketiciye ve hareketliliğe sahip. Bu hareketlilik içinde de ister eleştirmen diyelim isterse de sinema yazarı, yapıtların izleyiciyle buluşmasında önemli bir işlev yüklenen ve bir tür yönlendiricilik görevi üstlenen insanların da önemli bir yeri var. Sinema emekçilerinin, işverenlerinin, yönetmenlerin, oyuncuların, örgütlenmiş durumda olduğu sinema sektörü içinde yazarların, cephesini hem sinema dünyasına hem de çalıştıkları basın organlarına dönen bir örgütlenme içine girmeleri kaçınılmazdı. Birbirinden oldukça değişik sinema anlayışlarına sahip, farklı sinema dünyalarının içinde yaşayan yazarların bir çatı altında buluşup ortak yönde hareket etmeleri, gerek kişisel ve mesleki gerekse de sinemayı ilgilendiren sorunlara kafa yormaları somut kazanımlarını yakın gelecekte gösterecektir sanyorum. SİYAD kuruluşundan bu yana geçen sürede, özel televizyonların sinema sanatına saygısızlık örneklerini teşhir etmek, kimi salonlardaki yetersiz gösterim koşullarını eleştirmek, bu yıldan başlayarak Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde bir özel önem vermek gibi sınırlı sayılabilecek etkinliklerde bulundu. Önümüzdeki dönem üyelerinin çalışma koşullarını rahatlatmak yönünde kimi adımlarda programına koydu.

Ancak bir dernek olarak önüm geçemediğimiz kimi olumsuz örnekler de yaşadık. Örneğin ekonomik krizin basınında yansımaları somut nucu, çeşitli yayın organlarında dört sinema yazarı arkadaşımızın işlerine son verildi. Diliyorum SİYAD, yakın bir gelecekte üyelerinin bu tür haklarını da koruma altına alabilecek, zamanında müdahale edebilecek bir yapıya ve güce kavuşacaktır. ■

OKUMA BENDE BİR TUTKU

Orhan Duru

İnsanın kişisel gelişmesini anlatması çok zor. Burada bunu yapmaya çalışacağım TYS Dergisi'nin isteği doğrultusunda.

Geriye dönüp baktığımda şu kana varıyorum. Okuma yazmadan önce gelir. Bende de bir yere kadar öyle oldu. Ama bir noktadan sonra okuma macerası yazma eylemi ile birbirine karıştı. Hangisi önde geliyor artık onu bilemiyorum.

Okuma edilgin bir durum. Okuma sırasında pasifsiniz, bir şey yapmıyorsunuz, etkilere açıksınız. Kimi zaman etki altında kalıyorsunuz. Yazma olgusunda ise etkin durumdasınız, başkalarına sesleniyorsunuz, okurlarınızı etkiniz altında bırakmak istiyorsunuz. Birbiriyle ilişkili de olsa, arada oldukça önemli bir ayırım var.

Küçüklüğümde ilk seyrettiğim filmi çok net anımsıyorum da ilk okuduğum kitabı pek çıkaramıyorum. İlk okuduklarımdan kafamda kalanlar resimli romanlardı. Küçüklüğümde "Binbir Roman" adıyla içinde çizgi serüvenler bulunan bir dergi yayınlanırdı. Bu dergiyi çok severdim ama alamazdım. Sonra bir gün Emirgan'da oturan halamın kızının evinde elime kocaman bir "Binbir Roman" cildi geçti. Onu doya doya okuduğumu anımsıyorum. Özellikle ilk sayfada yayınlanan "Brik Bradfor Başka Dünyalarda" dizisi iyice etkilemişti

beni. Bir türlü unutamıyorum. Ondan sonra abur-cubur okuma dönemi geldi. Bu dönemden polisiye romanları anımsıyorum. Örneğin Nat Pinkerton'lar, Cingöz Recai'ler küçük kitaplar halinde yayınlanırdı. Daha sonraları Arsen Lüpen'ler ve başkaları aklıma geliyor. Aile çevrem ise bu gibi yayınları okumamı pek istemezdi. Daha ciddi şeyler okumamı salık verirdi. Edebiyat sayılabilecek cinsten Reşat Nuri'nin birkaç romanını anımsıyorum. Onlarda ise özellikle açık saçık sayılabilecek aşk sahneleri daha çok ilgimi çekerdi. Sanıyorum herkesin okuma macerasının başlangıcı biraz böyledir.

Klasik'lerle karşılaşmam ise lise sıralarında oldu. Okulun kitaplığından klasikleri okumaya giriştim. İçimde bir devrim yarattı bu kitaplar. Özellikle Voltaire'in yapıtlarından etkilendiğimi söyleyebilirim. Burada açık konuşmak gerekirse Goethe gibi Kara Ormanlardan çıkma yazarların yapıtlarını hiç sevedim. Sürekli aydınlık görüşler, alaycı yaklaşımlar arıyordum. Bunu da daha çok Fransız yazarlarında buluyordum. Doğal olarak lise edebiyat öğretmenlerimizin de Divan Edebiyatını ve kendi edebiyatımızı öğrenmem

açısından etkileri olmuştur üzerimde. O çağda Nâzım Hikmet gibi yasaklı ozanlarımıza merak dönemini de yaşadık.

Okuma macerasından yazma eylemine geçişim biraz kendiliğinden oldu. Pek çok arkadaşım gibi ben de şiirle başladım işe daha lise yıllarında. Pek sürdürdüğümü söyleyemem. Bir süre sonra öykü yazmaya başladım 1950'li yıllarda. İlk öyküm ise 1953 yılında "Küçük Dergi"de yayınlandı. Ondan sonra Demir Özlü, Ferit Edgü gibi arkadaşlarımla birlikte beni de yazmaya özendiren Vedat Günyol olmuştur. Vedat Günyol'un yayınladığı "Yeni Ufuklar" dergisi bir okul oldu bize. Kimi zaman Günyol'un desteğiyle yazılar da yayınladık tam bir özgürlük ortamında. Daha sonra Salim Şengil'in yayınladığı "Seçilmiş Hikâyeler" dergisi öykülerime yer verdi. Böylece yazma eyleminin tam göbeğinde buldum kendimi. Bu eylem içinde "Bırakılmış Biri" adlı ilk öykü kitabımın yayınlanmasında katkıları olan Muzaffer Erdost'u ikinci öykü kitabım "Denge Uzmanı"nu yayınlayan Aziz Nesin'i saygı ile anıyorum. Bu arada yayınladığımız ya da yazı yazdığımız pek çok dergi içinde yaşadığımız heyecanı da hiç unut-

muyorum.

Okuma alanım daha da genişledi giderek. Çağdaş dünya edebiyatının en iyi örneklerini kimi zaman kendi dillerinden okumak olanağı buldum. Andre Gide'in dediği gibi kendi dilimi geliştirmek için çevirilere de giriştim. Gene aynı amaçla Türkçe'nin eski örneklerine daldım. Böylece yazarken bu kaynaklardan da esinlenerek Türkçe'nin tüm olanaklarını denemeyi sürdürdüm. Kalıplaşmış bir Türkçe yerine, yepyeni, ancak kökleri eskilere giden bir Türkçe yakalamaya çalıştım. Bugün de sürüyor bu çabalarım.

Yazma eylemi bir doğum yapmak kadar zor. Bir yandan gerçekleri, güncel olayların gerisindeki gizemleri yakalamaya çalışacaksınız, bir yandan bunu kendinize özgü bir biçimle gerçekleştireceksiniz, bunları yaparken de ilginç, değişik, çağdaş ve küresel nitelikleri sergileyeceksiniz.

Kıscacı özgün bir yapıt koyacaksınız ortaya. Yazdıklarına karşı acımasızım. Onların çoğu sürekli bir didişmenin ürünüdür. Öykülerimi yayınlamadan önce dinlendirmeye bırakırım. Son biçimini aldıklarına güvendiğim anda yayınlarım ancak. Yeni teknoloji ile bu daha da kolay oluyor.

Yaklaşık beş yıl önce bilgisayara geçtim. Bilgisayarda çalışırken tümüyle atma ya da belirli bölümleri silme işlemleri çok daha hızla yapılabiliyor. Attığım bölümleri acıyıp geri çağırarak istersem, onu da yapabiliyorum.

Yazma, sonsuz olanakları deneme alanı. Okuma yoluyla başkalarının deneylerini, ustalıklarını kavramaya çalışırken, yazarak bu uçsuz bucaksız evrene bir değişik fırça ile renk vermeye kıscacı kendimi katmaya çabalıyorum. Bu çaba sona ereceğiz benzemiyor. ■

SABAHATTİN ALİ İLE İLGİLİ BÜYÜK YANLIŞLAR

Turhan Oktay

Aşağıdaki araştırmayı 1980 yılında yapmıştım. Asım Bezirci (toprakta rahat uyusun) "Sevgili Turhan bu araştırmayı okuyabilir miyim" dedi.

- Ne demek Asım ağabey, elbette okursun.

11 Aralık 1980 akşamı, Fındıkzade'deki evimize geldi. Çok öfkeliydi. Sabahattin Ali'nin doğum tarihiyle ilgili bana kızdı.

Asım abi bana kızmaya hakkın yok. Şükran Kurdakul, Atilla Özkırıklı Sabahattin Ali'nin doğru doğum tarihini yazmışlardı. Ben bir bilim adamı kuşkusunu taşımak zorundayım. Araştırmadığım ansiklopedi, Türk Edebiyatçıları sözlüğü kalmadı. Çoğunda 1906 doğumlu olduğu yazılı. Çok sevdiğim bir yazarı araştırmak suç mu ki bana kıziyorsun.

- Haklısın galiba sevgili Turhan.

Ne gariptir ki bu araştırmayı, ondan 1981 yılında satın aldığım evden yazıyorum. Bu yazıyı 1980 yılında **Edebiyat Cephesi** adlı dergiye, Demirtaş Ceyhun'a vermiştim. Dergi ya kapandı, bilemiyorum, belki de kapatıldı. Çok acayip bir rastlantıdır ki Tekin Sönmez ve arkadaşlarımızla birlikte yayınladığımız **Sanat Ve Toplum** dergisinde kimin için özel bölüm yaptysak Yaşar Kemal hariç

hepsi öldü, öldürüldü. Hasan İzzetin Dinamo, Ömer Faruk Toprak, Bedrettin Cömert, Asım Bezirci!

1980 yılında **Edebiyat Cephesi** dergisinde Sabahattin Ali'nin ölümüyle ilgili tartışmalar öylesine yoğundu ki, tüm yazılanları, ilgiyle ve dikkatle izledim. Sabahattin Ali'nin ölümüne ilişkin, İçişleri Bakanlığı'nın yayınladığı **Ayın Tarihi** dergisinde Sabahattin Ali'nin ölümüne ilişkin minicik bir haber bile yoktu. Onun ölümü sırasında çıkan (2 Nisan 1948) Nisan, Mayıs ve Haziran sayılarına baktım, Bulgar sınırında öldürülen (köyünde öldürülen) bir köylü yurttaşın haberi yayınlanmıştır.

Bu şu anlama gelir: O dönemdeki hükümetimiz ona sahip çıkmamış.

SABAHATTİN ALİ'NİN DOĞUM TARİHİ İLE İLGİLİ YANLIŞLAR

Şükran Kurdakul'un "**Şairler ve Yazarlar Sözlüğü**"nün Gözlem Yayınları'ndan çıkan 1. baskısında, Sabahattin Ali'nin 12 Şubat 1906'da doğduğu yazılı. Bu kitabın son baskısında ise yazarımızın doğum tarihi doğru yazılmış: 25 Şubat 1907... 1982 yılında İnkılap ve Aka Kitabevi'nin yayınladığı, Seyit Kemal Karaalioglu'nun "Resimli Türk Edebiyatçıları Sözlüğü"nde yazarın 4 Mart 1906'da doğduğu yazılıdır. Asım Bezirci'nin "**Sabahattin Ali**" adlı **Gözlem Yayınları**'ndan çıkan kitabında ise yazarın 25 Şubat 1907'de doğduğu anlatılıyor. Behçet Necatigil, kitabında yazarın 25 Şubat 1907'de doğduğunu belirtmiş ama aynı kitabın 323. sayfasındaki **ÖLÜM-DOĞUM GÜNLERİ** çizelgesine bakıyorum, 25 Şubat 1907'nin karşılığında Sabahattin Ali'nin ölümüne ilişkin minicik bir tarih bile atılmamış.

Bu kez Kemal Bayram'ın kitabını tekrar karıştırdım. Orada da doğumundan hiç söz edilmiyor. Daha sonra Bilgi Yayınları'ndan çıkan,

T A R T İ Ş M A

Ferruh Doğan

Sabahattin Ali-Bütün Eserleri'nin arka kapağında yazarın özgeçmişini okuyorum. 12 Şubat 1906'da doğduğu gözüme geliyor. Pes doğrusu. Sen çıkar yol olarak tüm Yeni Adam, Serveti Fünun-Uyanış, Yurt ve Dünya, Fikirler, Çağır, Milliyet Sanat Dergisi'nin 12 Şubat, 25 Şubat tarihlerindeki ya da bu tarihlere yakın olan öbür sayılarına bakıyorum; yazarın doğumundan hiç söz edilmemiş. "Adamı doğmadan öldürmüşler(!)" diyerek kendi kendime gülüyorum. Doğruyu söylemek gerekirse, "doğum tarihini kesin bilmedikleri için, dergiler o tarihlere özel bir inceleme koymamışlar" diye düşünüyorum. Yabancı literatürlere de kuşkusuz bu üç ayrı doğum tarihi geçmiştir. Ve yabancılar böylesine değerli bir yazarın kesin doğum tarihini bilmediğimiz için bizi kınamışlardır. Artık kınayamazlar. Yazarın kesin doğum tarihi rahmetli Asım Bezirci'nin belirttiği 25 Şubat 1907'dir.

Cevdet Kudret'in, "Sabahattin Ali üzerine Notlar" (Varlık, 15.1.1966/1.2.1966), Kemal Sülker'in "Doğum Tarihleri Açısından Sabahattin Ali ve Nâzım Hikmet" (Milan dergi-

si, Nisan 1976) yazıları okunursa, 25 Şubat 1907 (Rumi 12 Şubat 1323)'nin, yazarın kesin doğum tarihi olduğu anlaşılır.

Sabahattin Ali'nin ölümüyle ilgili 1980'deki bu tartışmalar tutucu, sağcı çevreleri kimbilir nasıl sevindirmişti. **Edebiyat Cephesi** demokrat tavrını sonuna kadar korumuştur. Bu nedenle sayın Demirtaş Ceyhun'u kutlamak gerekir.

Aziz Nesin, Yalçın Küçük, Kemal Bayram, Ziya Yamaç ve Atilla Özkırımlı'nın tartışmaları, tutucu ve ırkçı kesim için, demokrat, marksist bilgi kuramını benimsemiş olan yurtsever, ilerici aydınları ve bunlara inanan kitleyi karalamak için bulunmaz bir fırsattı. Zekeriya Sertel'in, Nâzım Hikmet için yazdıkları nasıl onları nörotik, psikotik bir coşkuya götürdüyse, Sabahattin Ali'nin ölümüne ilişkin tartışmalar da aynı coşkuya sürüklemiştir onları.

Sabahattin Ali'nin ölüm olayına nesnel bir gözle bakmak gerekirdi. Ne acıdır ki nesnel gerçekçi dediğimiz kimi yazarlar bu olayı öznel bir açıdan değerlendirdiler. Üstelik güvendiğimiz bu yazarlar, Sabahattin Ali konusunda çok iyi bir araştırma yapmadan bu işe kalkıştılar. Örneğin, Yalçın Küçük, kişisel görüşlerini tüm solcu aydınlar mal ederek yola çıktı:

"Bizler, Türkiye'nin 'solcuları', özellikle Türkiye'nin 'solcu aydınları' ölümü pek severiz. Ama normal ölümü değil. Poliste ölmeyi severiz. Hem de çok. MİT'te ölmeyi ise daha çok severiz. Ancak poliste veya MİT'te öyle kalp sektesinden ölmeyi de sevmeyiz. 'Bizler', Türkiye'nin 'solcu aydınları' poliste ya da MİT'te işkence ile ölmeyi çok severiz. Bu tükenmez sevgimiz yüzünden olsa gerek, en sonunda Sabahattin Ali'yi MİT'te ve işkence ile öldürdük." (1)

Sayın Yalçın Küçük tüm solcu aydınlar adına bu sözleri nasıl söylebiliyordu. Oysa solcu Türk aydınını bir yana bırakın, dünyadaki

solcu aydınların hepsi ülkelerinin geleceğini ıslatmak için, bir şeyler yapmak zorunda olduklarını bilirler. Bu nedenle de direnmek, ayakta kalmak zorundadır. Bırakın ölme isteğini, umutsuzluğu bile hiç bir solcu aydın kendine yakıştırmaz. Dervişin fikri neyse zikri odur. Siz düşündüğünüz gibiyse solcu aydınların arasında ne işiniz var?

Şunu unutmayın sayın Küçük: Bir bilim adamı tikel olayları, tünel olaylar olarak kabul edemez. Bunu şöyle de söyleyebiliriz. Özel olguları genel olgular olarak kabullenmeye çalışmak bilimsel ahlaka ters düşer.

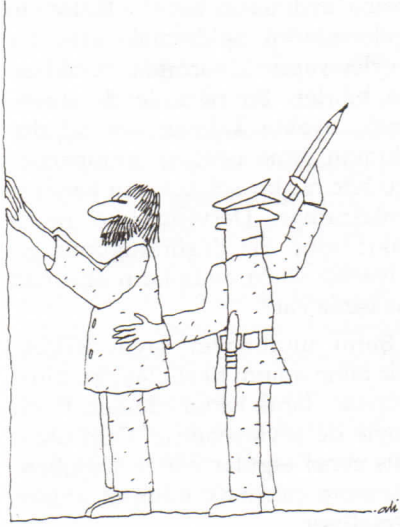
Sayın Aziz Nesin, "Eğer Sabahattin Ali MİT'te öldürüldüyse, benim ondan önce öldürülmem gerekirdi" gibi sözler söylüyordu. (Bkz. , Edebiyat Cephesi, sayı: 35, s.5) Kimi öldüreceğini MİT belirler Sayın Aziz Nesin, Siz değil. Yalçın Küçük'ün sözlerinden de incinmeniz gerekir.

Ayrıca Sayın Aziz Nesin, "Devletin yetikili organlarının bir kişiyi öldürtmek için tuzak kuracağına inanmıyorum ben" demişti. (Bkz. Aynı dergi) Bu düşüncüyü yadırgamamak elden gelmiyor doğrusu. Dünyada ve Türkiye'de olanlardan bu denli habersiz miydi sayın Nesin?

Yalçın Küçük'e göre bunca işkence, bunca ölüm olayları, solcu aydınların övünmek ve kendilerini kanıtlamak için, ölümleri pahasına da olsa uydurdukları yalanlardan başka bir şey değil.

Sayın Aziz Nesin'in Sabahattin Ali'nin öldürülme gerekçesi olarak öne sürdüğü "kişisel kusurları" neydi acaba? Ya da nelerdi? Zamanın siyasileriyle, karşı görüşte olduğu kişilerle senli benli oluşu, yanlarında bol bol konuşuşu ve size göre, önemli bilgileri onlara ve polise aktarmış olması(!) değil mi? Oysa onunla zaman zaman aynı odayı paylaşan yakın arkadaşları sizler gibi düşünmüyor.

T A R T İ Ş M A

Ali Herkül Çelikkol

Yalçın Küçük'ün belirttiğine göre, Sabahattin Ali, Şükrü Saraçoğluyla samimiymiş. Bu olay üzerinde önemle durmak gerekiyor. Sayın Küçük Edebiyat Cephelinin 33., 34. sayısında şöyle diyordu:

"Nihal Atsız, hem Türkçü hem de başvekil 'Saraçoğlu Şükrü'ye hemen hemen bütün kendisini tanıyanların komünistliğini bildiği Sabahattin Ali hakkında curnal mektubu yazıyor. Sabahattin Ali'nin sırdaşı olmuş olan Sevgi Sanlı ise Sabahattin Ali'nin kendisine şunları anlattığını yazıyor" 'Kendisi gibi hazırcevap olan Şükrü Saraçoğlu ile arasına laf yarıştırmışlar. Bir gün yazarın sırtında İngiliz kumaşından şık bir kostüm görmüş. 'Bu ne biçim proleter kılığı Sabahattin? diye sormuş, 'Devrim gerçekleşince nasıl giyineceğine bir örnek' karşılığını almış. 'Sen bana böyle yaparsan halimiz duman' diye gülmüş Saraçoğlu. (...) Büyük yazar Sabahattin Ali böyle solculuğa ciddiyetsizlik damgasını vuran aydın tipolojisinin çizilmesinde bir model oluyor."

Eğer Sabahattin Ali ciddiye alınmayacak bir solcuysa, Nihal Atsız, daha ciddi solcu yokmuş gibi, niçin özellikle bu yazarı jurnallayan mektup yazdı; üstelik kamuoyuna duyurmak için neden Orhun Der-

gisi'nde yayınladı. Ayrıca Şükrü Saraçoğlu 1944/45 tevfikatı sırasında, komünist olarak bilinen Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Profesörü Muzaffer Şerif Başoğlu'nu tahliye ettirir miydi? Eğer işin içinde başka hesaplar yoksa, ortaya şu sonuç çıkıyor: Saraçoğlu'nun solcu aydınlara karşı bir yakınlığı, sevgisi vardı.

Bu konuda da biraz açıklama yapmak isterim:

Nihal Atsız, 20 Şubat 1944 Pazar günü, Şükrü Saraçoğlu'na birinci jurnal mektubunu yazmaya şu nedenle cesaret etti:

Şükrü Saraçoğlu 5 Ağustos 1942 günü Büyük Millet Meclisi'nde ki söylevinde "Biz Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve lâakal o kadar bir vicdan ve kültür meselesidir"(2) İşte onun bu sözlerini kendine destek sayan Atsız, solcuları mantığa ve gerçeklere uymayan biçimde ihbar ediyordu.

O sıralarda İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Eminönü Halkevinde verdiği bir konferanstan söz eden Atsız "Baltacıoğlu'nun milliyetçilik lehinde söz söyleyeceğini haber alan bazı zümreler (yani solcular, komünistler, yani vatan hainleri) bu konferansta bir hadise çıkarmaya karar veriyorlar. Konferans günü salonun sol tarafını (dikkatinizi çekerim!) dolduruyorlar ve konferansçı kürsüye geldiği zaman, lüzumundan fazla, dakikalarca süren alkışlarla ilk nümayışi yapıyorlar." (3)

Bu ihbarın ne kadar sağlam olmayan bir gerekçeye dayandığı ortada: Solcuların salonun sol tarafına oturmaları konusunda bile Saraçoğlu'nun dikkatini çekmek istiyor. Sağcılar sağ tarafı doldurduğuna göre, onlarda elbette sol tarafa oturacaklar. Ayrıca sağ taraf dolu olmasa bile, solcular sol tarafta neden oturmasın?

İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Yeni

Adam dergisinin sahibi ve başyazarıdır. Üstelik ilerici ve demokrat aydınlara saygılarını açmıştır.

Sabahattin Ali'nin sosyalist olmadığını, topluncu görüşü savunmadığını ileri süren Sayın Aziz Nesin, aşağıdakileri dikkatle okusun.

Sayın Baltacıoğlu bu derginin 233. sayısında altı soruluk bir edebiyat anketi başlatmış, Sabahattin Ali de, 247. sayıda, bu anketin sorularını şöyle yanıtlamıştır:

"1- Modern edebiyat deyince ne anlıyorsunuz?

- Modern edebiyat deyince hiç bir şey anlamam; sahici edebiyat deyince birşey anlarım. Bu da o edebiyattır ki, bugün moderndir; yarın ve yarından sonra da modernlerden daha kuvvetle ayakta durur.

2- Sizce edebiyat modern sosyetelerde ilmin ve endüstrinin yaptığı gibi temelli bir vazife mi görür, yoksa tâli bir rol sahibi midir?

- İlim ve endüstriden evvel de edebiyat mevcut olduğuna göre, edebiyatın rolü hiç de onlardan aşağı değildir. Edebiyat, alelumum sanat, endüstri ve ilmi vücuda getirecek insanı ve cemiyeti yaratmak, ona şekil vermek gibi bir takım vazifelere maliktir ki, bunlara tâli demek bilmem mümkün olur mu?

3- Artistin sosyal vazifesinden ne anlarsınız?

- Artistin zaten bir tek vazifesi vardır; eser vücuda getirerek muhtelif şekil ve suretle neşretmek, ifade etmek istedikleri şeyleri türlü kalıplara koyarak diğer insanlara uzatmak. Bu da tamamiyle sosyal bir iştir. Şu halde artist de hizmetinde bulunduğu sosyeteyi-hatta kudretine göre bütün insanlığı-daha doğruya, daha iyiye, daha güzele götürmek için çalışacak, hitap ettiği kimselerde bu doğru, iyi ve güzelin hasretini uyandırmak ve bunlara gidilecek yolu işaret etmek istiyecektir.(...)

4- Türk inkılâbının edebiyattan istediği vazifeler ne olabilir?

- Beşeriyetin bir parçası olan 18 milyon insanın ruhu, karakteri, değerleri,

T A R T İ Ş M A

Oğuz Öcal, Cebbar Şenel, Said Bilgiç ertesi gün (3 Mayıs 1944) Adliye Sarayı'nın önünde yapılmak üzere, ilericilere karşı bir kargış (te-lin) mitinginin planlarını hazırlarlar. Gösteri sırasında Sabahattin Ali'nin kitapları da yakılacaktır. Planlanan olay, 3 Mayıs Cuma günü, ikinci celse sırasında, Sabahattin Ali'nin kitaplarının yakılmasıyla, bağrışıp, çağrışmalarla gerçekleşir. Mahkeme Atsız'ı mahkum eder fakat cezası tecil edilir.

İrkçuların Milli Şahlanuş dedikleri bu 3 Mayıs mitingine katılan ve destekleyenlerden Zeki Velidi Togan, Alparslan Türkeş, Hasan Ferit Cansever, Necdet Sançar, Reha Oğuz Türkkan, Hamza Sadi Özbek, Fethi Tevetoğlu, Hüseyin Namık Orkun, Hikmet Tanyu, Orhan Şaik Gökyay, M. Zeki Sofuoğlu, İsmet Tümtürk, Nurullah Barınan kısa sürede yakalanırlar. İrkçilik-Turancılık adı verilen davaya 7 Eylül 1944 Perşembe günü 1 no'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde başlanır. Yakalananların sayısı yirmi üçe yükselmiştir. Mahkeme kurulu şu adlardan oluşmaktadır:

Tümgeneral Yusuf Ziya Yazgan (Başkan), Albay Cevdet Erkut (Duruşma hakimi), Albay Galip Kaan (Üye)dir. Savcı ise Kâzım Alöç'tür. (Bu ad üzerinde ayrıntılı biçimde duracağız. T.O.)

29 Mart 1945 Perşembe günü dava sonuçlanmış, içinde Nihal Atsız ve Alparslan Türkeş'in bulunduğu on kişi on yıla kadar çeşitli hapis ve sürgün cezalarına çarptırılmıştır.(5)

16 Aralık 1946'da Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi, Türkiye Sosyalist Partisi ve sendikalar kapatıldığı Sabahattin Ali de tevkif edilmiş, özel not defterini bile saklamaya fırsat bulamadan içeri atılmıştı. Kâzım Alöç, Sabahattin Ali'ye ilişkin bu olayı 13 Mayıs 1967 tarih ve 865 sayılı Yeni Gazete'de "İfşa Ediyorum" başlığı altında yayınlamıştır. İfşaatın önemli bölümlerini aynen alıntılıyorum:

"- Emniyet Müdürlüğü'nde üstü aranınca bu defterin ele geçmesi, Sabahattin Ali'nin sapsarı kesilmesine sebep oldu. Defteri inceledik. İçinde çok önemli notlar vardı ve bu notların neler olduğunu bugün bile açıklamak yerinde olmayacaktır. (...)

'Sabahattin Ali'yi, sabaha karşı uykudan uyandırıp, sorguya çekmemizden iki gün sonraydı. Tekrar Emniyet Müdürlüğü siyasi kısmına geldim. Saat dokuz sıralarında nöbetçi memurlara, Sabahattin Ali'yi getirmelerini bildirdim. Hem de:

- 'Tahmin ederim, verdiğimiz direktiflere göre kimse ile temas ettirilmemiştir. Buna azami dikkat etmelisiniz' diye işin önemini tekrarlamıştım. Memurların cevabı beni şaşırttı.

'- Efendim Hamdi Bey sizinle bu mevzuda görüşecek.' diyorlardı. Kısa bir süre sonra Hamdi Bey geldi ve Sabahattin Ali için söyledikleri beni büsbütün hayretlere düşürdü:

'- Efendim, dün akşam Vali Bey, Sabahattin Ali'yi tahliye etti. Emniyet Müdürü zâtiâlinizle görüşecek.'

Sıkı Yönetim Komutanlığı'nın tevkif ettiği bir şahsı, Vali'nin nasıl tahliye edileceğini bir türlü aklım almıyordu.

Çok geçmeden Emniyet Müdürü ile karşı karşıyaydık. Şöyle izah ediyordu:

'- Vali Lütfi Kırdar Bey, dün gece telefon etti ve acele olarak Sabahattin Ali'yi makamına istedi. Gönderdim. Bir müddet sonra da tahliyesini istedikler.'

'- Beyefendi bundan Sıkı Yönetim Komutanlığı'nın haberi var mı?'

'- Kâzım Bey, hiç bir şey bilmiyorum.'

Telefonla komutanı aradım. Emniyet Müdürü Ahmet Demir, yardımcısı Alâettin Eriş ile beraber olduğumuz odada komutanla aramızda şu konuşma cereyan etti:

'- Sayın generalim, Sabahattin Ali, Vali Bey tarafından tahliye edilmiştir. Bunun hakkında emir ve bilgileriniz var mıdır?'

'- Hayır, böyle bir şeyden haberim

yok. O, ne karışmış bu işe?'

'- Herhalde bilgi vermeye geleceklerdir sayın korgeneralim, bir hususu daha belirtmek isterim. Sabahattin Ali'nin Komünist Partisi ile irtibatı, memleket için tehlike teşkil edebilecek yönleriyle tespit edilmiştir.

'- Kâzım, bu mevzu ile hemen alâkalanın, seninle görüşürüm.'

Emniyet Müdürü ve yardımcısının bu tahliye hakkında bildikleri de benimkinden fazla değildi. (...)

Aynı gün Hakkı Atıl ziyaretime gelmişti. O tarihte binbaşydı. Sonra Kurmay Albay'lıktan emekliye ayrıldı. Hakkı Bey ile müdürüyetten beraber çıktık. Yolda hem sohbet ediyor, hem yan yana yürüyorduk. Sohbet esnasında, farkına varmadan Sirkeci garının önüne gelmiştik. Derken yanbaşımdaya biri peydah oldu. Evet, Sabahattin Ali'ydi.

SABAHATTİN ALİ, VALİ LÜTFÜ KIRDAR'LA NE KONUŞTU?

'- Efendim, affedersiniz beni Vali Bey tahliye etti...' dedi. Size veda edemedim, Acele oldu...' diye de sözlerine ekliyordu.

'- Ne tarafa böyle?' diye sordum. Aynı istikamete gidiyormuşuz. Bir dolmuş, bir taksinin arkasına üçümüz, yan yana bindik. İçimde zihnimi kuralayan bir sual vardı. Bir sırasını bulup sordum:

'Vali Bey ile ne konuştunuz kuzum?'

'- Vali Bey Marko Paşa mecmuasının haftalık kazancını sordu. Ben de bin liraya yakın olduğunu bildirdim. Bunun üzerine neşriyatımızı **Demokrat Parti** aleyhine tevcih ederseniz, size haftada bin beş yüz lira verdiririm. Ve derhal tahliye ederdim...' dediler. Ben de düşünmek için fırsat istedim. Emniyet Müdürlüğüne beni tahliye etmeleri için telefon ettiler ve çıktım... diye anlattı."

Bilindiği gibi Lütfü Kırdar, daha sonraki yıllarda eskiden karşı çıktı-

T A R T İ Ş M A

ğı Demokrat Parti'ye girmiş, üstelik Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olmuştu. Yassıada'da öldü ve cenaze töreninde pek çok kimsenin tutuklandığı olaylar oldu.

Sabahattin Ali'nin bu salıverilme olayında, bir kuşku zıpkın gibi de liyor beynimi. ÖLDÜRÜLDÜ!

Aziz Nesin'in onun ölümüne gerekçe olarak gösterdiği "kişisel kusurlardan" birini bulmak olası değildir. Düşünceme göre, Sabahattin Ali, Kırdar'a dünya görüşünden hiç bir ödün vermeden tahliyesini sağlamıştır. Bunu zekice gerçekleştirmiştir.

Sayın Yalçın Küçük, "Sabahattin Ali'nin solculuğu ciddiye alınmaz" buyurmuşlardı.

O insanın yaşadıklarını azıcık yüreğinize götürseydiniz, Sinop Cezaevi'nde birazcık yatsaydınız ve gardiyanlara Sabahattin Ali'nin kim olduğunu sorsaydınız önce "merhaba" derlerdi, sonra da yüzünüze tükürürlerdi.

İşin en gülünç yanı, Yalçın Küçük'ün ciddiye almadığı Asım Bezirci, Kemal Bayram Çukurkavaklı, ve Filiz Ali Laslo-Atilla Özkırım- lı'nın incelemelerine dayanarak Sabahattin Ali ile ilgili kimi savlarını doğrulama çabasında olması. Irkçılığın Türkiye'de ve dünyada alabildiğine azgınlaştığı bir dönemde, antifaşist İtalyan yazarlarından Ignazio Silone'un ünlü yapıtı Fontomara'yı dilimize çeviren Sabahattin Ali'dir. (6)

Sayın Küçük, Asım Bezirci, Kemal Bayram Çukurkavaklı, Atilla Özkırım- lı-Filiz Ali Laslo'nun incelemelerini beğenmiyor. Sayın Yalçın Küçük hem bu yazarların araştırmalarını beğenmiyor hem de kendi savını doğrulamak için bu kitaplara yaslanıyor. Sözünü ettiğim bu dört yazar için Yalçın Küçük bakınız ne diyordu:

"Bu kitapları incelerken, kendimi bir parçası saydığım Türkiye'nin solcu aydınları adına utandığımı söyleyebilirim. Bu kadar az araştır-

ma ile, bu kadar az düşünerek neden ve nasıl kitap yazılır; anlamakta güçlük çekiyorum." Bu kitapları eksik ve yanlış kaynaklar olarak kabul ediyorsa ve bir bilim adamı kuşkusu taşıyorsa niçin savını kabul ettirmek için bu kitaplardan yola çıkıyordu? Sayın Küçük, Sabahattin Ali'nin MİT'te konuştuğu savını güçlendirmek için, eksik ve yanlış bulduğu kitaplardan alıntılar yapmış. (Bkz. Edebiyat Cephesi 33-34. sayı) Bu alıntılarla, Sabahattin Ali'nin çok konuşan, samimi bir insan olduğunu vurgulamak için yapmış. Kısacası Sabahattin Ali'yi muhbir olmakla suçluyor.

SABAHATTİN ALİ KAÇTI MI, YOKSA HAPİSTE Mİ?

Şimdi de Rahmetli Behçet Necatigil'in Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'ndeki yanlışlarla başlayalım bu bölüme:

"1948'de bir yazısı yüzünden tutuklandı, üç ay kadar hapis yattı." (Bkz. A. y. s.240) Bu olamaz zira, 31 Mart 1948'de İstanbul-Edirnekapı'dan hareket edip Kırklareli'ne varıyor. (Bkz. Sabahattin Ali, Asım Bezirci, Gözlem Yayınları, 2. Baskı, İstanbul/Ekim 1979) Sabahattin Ali'nin bu hapsi 1948 yılının 1 Ocak tarihinde bile başlasa ancak 31 Mart 1948'de tahliye edilecektir. Asım Bezirci 10 Eylül 1947'de salıverildiğini yazıyor.

Sabahattin Ali'nin ölüm yılı olan 1948'i Meydan Larousse'ye göre değerlendirelim:

"Sabahattin Ali Marko Paşa'da çıkan bir yazısı yüzünden Mahkum edilerek Üsküdar Cezaevi'nde üç ay hapis yattı. (1948) Cezaevinden çıktıktan sonra yazarlığı bıraktı. Taşımacılık yapmaya başladı." (Bkz. Cilt:8 s.1497)

Görülüyor ki Behçet Necatigil'in düştüğü yanlış Meydan Larousse'da yineleniyor.

BİR TARİH ÇATIŞMASI DAHA

Filiz Ali Laslo ve Atilla Özkırım- lı'nın birlikte hazırladıkları "Sabahattin Ali" incelemesinde, yazarın 19 Aralık 1947'de tutuklanarak Sultanahmet Cezaevi'nde 12 gün yattığı belirtiliyor. Sabahattin Ali 10 Eylül 1947'de hapisten çıkıyor 10 Eylül 1947 de tekrar mı hapse giriyor. 22 gün 6 ay sonra da öldürülüyor. Ne acıdır ki nerede nasıl öldürüldüğü kesin bilinmiyor. Oğlum, öğrencilerim, yakınlarım soruyor: "Sabahattin Ali nasıl öldü, kim öldürdü?" gibi sorular soruyorlar. "Bilmiyorum" diyorum ve kaçış yerim tuvalet. Umutsuzluğa kapılmasınlar diye önlerinde ağlayamıyorum.

Şimdi de Rasih Nuri'ye kulak verelim:

"(...) 25.11.1947 günlü Ali Baba dergisinin ilk sayısı geldi. Üstüne yeşil kalemle (Yeşil mürekkepli kalem demek istiyor T.O.) anama hitaben 'Ali Baba'nın ilk sayısını çıkmadan önce Leyla Hafî'ye takdim ederim, 21.12.1947, Sabahattin Ali' diye yazmış. Derginin dördüncü ve son sayısında ise (16 Aralık 1947) "Komünist Kime Derler" başlıklı bir yazısı yer alıyordu, Sabahattin neşesiyle, nükteleri ile, açık hikâyeleriyle bize sürekli bir ziyafet çektii." (9)

Asım Bezirci'nin yukarıda söz ettiğim, "Sabahattin Ali" adlı incelemesinde Fantomara'yı 1943 yılında dilimize çevirdiği yazılı (Bkz. Sabahattin Ali, Gözlem Yayınları, s. 40) Aynı yapıtın Toplum Yayınevi tarafından yapılan 2. baskısında da, 1. baskı tarihi olarak 1943 tarihi yer alıyor. Oysa Yurt ve Dünya dergisinin 1 Mart 1944 günlü 41. sayısında, "Okuduklarımız" başlıklı 19. sayfada, Akba Yayınları'nın, Tercümeler Serisi'nin 16.'sı bu kitabın ilk baskısının yapıldığını belirtiyor. Yurt ve Dünya dergisinin yazdıklarına mı yoksa Asım Bezirci'ye mi

T A R T I Ş M A

inanalım? Yaptığım araştırmalara göre Asım Bezirci doğruları yazmış.

SABAHATTİN ALİ'NİN ÖLÜMÜ SIRASINDA KABİNEDE KİMLER VARDI?

Başbakan Recep Peker (Jönümüz Faruk Peker'in dedesi), Recep Peker, 9.9.1947 günü, sağlığının bozuk olduğunu ileri sürerek istifa etti, yeni kabineyi kurma görevi Hasan Saka'ya verildi.

Yeni kabine şu adlardan oluşuyordu:

Hasan Saka (Başbakan), Faik Ahmet Barutçu (Başbakan Yardımcısı), Abdül Halit Renda (Devlet Bakanı), Şinasi Devrim (Adalet Bakanı), Münir Birsnel (Milli Savunma Bakanı), Necmettin Sadak (Dışişleri Bakanı), Münir Hüsrev Göre (İç İşleri Bakanı), Halit Nazmi Keşmir (Maliye Bakanı), Reşat Şemsettin Sirer (Milli Eğitim Bakanı), Kasım Gülek (Bayındırlık Bakanı), Cavit Ekin (Ekonomi Bakanı), Dr. Behçet Uz (Sağlık Bakanı), Şevket Adalan (Gümrük Bakanı), Tahsin Coşkan (Tarım Bakanı), Şükrü Koçak (Ulaştırma Bakanı), Mahmut Nedim Gündüzalp (Ticaret Bakanı), Tahsin Bekir Balta (Çalışma Bakanı).

Bu kabine kurulduğu sırada Nihat Erim de millet vekiliydi, Tevfik Fikret Sılay'la birlikte, Cumhurbaşkanını İsmet İnönü'nün doğu gezisinde onunla beraber diler. (10)

Sabahattin Ali ile ilgili inceleme yapanların, yukarıda adlarını belirttiğim, yaşayan bakanlarla konuşması, onların verecekleri ipuçlarına göre, Sabahattin Ali'nin ölümüne ilişkin yeni çözümler getirebilir. Eğer Sabahattin Ali olayı irdelenecekse onun toplumsal bilincimize katkısı değerlendirilmelidir. Özel yaşamı değil... Çünkü onun topluma bıraktığı kalıt, kitaplarıdır, yaşam biçimi değil.

Sayın Aziz Nesin, Türkiye'de politik bakımdan kim ileriye gitmişse Mustafa Kemal Atatürk, Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali v.b. Onları kötülemekle yüceleceğinizi mi sayıyorsunuz?- Zekeriya Sertel'in Nâzım Hikmet Ran'ın özel yaşamıyla ilgili yazılarını Zekeriya Sertel size getiriyor. Zekeriya Sertel, Türkiye'ye Nâzım Hikmet aleyhinde yazılarını yayınlamak koşuluyla sokuldu. Önce **Cumhuriyet** sonra **Politika** gazetesine gittiniz. İkisi de yayınlamadı. **Milliyet** Gazetesi yayınladı. Özel açıklamalarınızda "Zekeriya Sertel'e vefa borcumuz vardı" diyorsunuz. İlerici, yurtsever Türk halkının da Nâzım Hikmet'e vefa borcu var. Mezarını Türkiye'ye taşımak için çabalıyoruz. Ama siz onu yurttaşlarımızın gözünden düşürmek için çabaladınız.

Altın çerçeveli gözlük taksa da, İngiliz kumaşından elbise giyse de onu hiç kimse gözümüzden düşüremez. Onu kim, nasıl öldürmüşse cezasını bulmuştur ya da bulacaktır. Az sonra onun "Rüzgar" şiirini okuyup gitarımla çalacağım. Bu bayram gününde, hem de Şeker Bayramı'nda böyle acılarla nasıl şeker yiyebilirsiniz ki? ■

(1) *Edebiyat Cephesi*; sayı: 33-34, s. 8

(2) *Orhun Dergisi*; 1 Mart 1944, sayı: 15)

(3) A.D.

(4) *Orhun Dergisi*; Nisan 1944 Sayı: 16

(5) *Mustafa Müftüoğlu, Çankaya'da Mâbus, Yağmur Yayınları, 2. Basım, 1977, İstanbul.*

(6) 1. basım, *Akba Yayınları, Tercümeler Serisi*; sayı: 16, Ankara 1944.

2. basım, *Toplum Yayınevi, Ankara, 1966.*

(7) *Varlık Yayınları, 8. basım, Kasım 1975 İstanbul*

(8) *Asım Bezirci; Sabahattin Ali, Gözlem Yayınları, 2. basım, Ekim-1979 İstanbul, s. 46*

(9) *Kemal Bayram Çukurkavaklı; Sabahattin Ali Olayı, Yeniğün Yayınları, 1. basım, Eylül 1978- Ankara, s. 446*

(10) *Çığır Dergisi*; Sayı: 178, s.144

HABERLER

Arıburnu Ödülleri Sahiplerini Buldu

Şair-sinemacı Orhon Murat Arıburnu anısına bu yıl beşincisi gerçekleştirilen Arıburnu Ödülleri sahiplerini buldu.

Şiir dalında Oktay Akbal, Kemal Özer, Ülkü Tamer, Hilmi Yavuz ve Turgay Fişekçi'den oluşan seçici kurul Abdülkadir Budak'ın "İmzası Gül" kitabını oy çokluğuyla ödüle değer buldu.

Atıf Yılmaz, Cevat Çapan, Tunç Başaran, Tarık Akan ve Şerif Sezer'den oluşan kısa metrajlı film seçici kurulu, sinema filmleri dalında Mehmet Eryılmaz'ın "Seviyorum... Ergo Sum" adlı filmini birincilikle, Tatü Gökhan Tatarer'in "Geçit" filmini ikincilikle ve Ertekin Akpınar'ın "Waldo Sen Neden Burada Değilsin?" filmini de üçüncülükle ödüllendirdi. Video dalında ise, Serdar Pehlivanoglu'nun "Julia Sax" ile Kaan Şensoy'un "Illusion" filmleri birincilik ödülünü paylaşırken, Natali Yeres'in "Aynalar Suiti" filmi ikincilik ve Göker Göktepe'nin "Bir Gün Daha Bitiyor" filmi de üçüncülük ödülüne değer görüldü. Bu dalda, ayrıca Senem Duruel'in "Oyun", Ülkü Uzun'un "Sonbahar" ve Siğnem Selçuk'un "Paylaşabilenler İçin" video filmleri özendirme ödülü ile ödüllendirilirken, Yüksel Aksu'nun "Zamanın Labirentindeki Karşılaşma" adlı video filmi de "Yaman Okay Kısa Metrajlı Film Jüri Özel Ödülü"ne değer görüldü.

Macit Koper, Ertem Göreç, Orhan Oğuz, Yusuf Kurçenli ve Sumru Yavrucağ'tan oluşan kısa metrajlı film senaryosu seçici kurulunun değerlendirmesi sonucu Bülent Fevzioğlu'nun "Su Çürüdü" senaryosu birincilikle ödüllendirilirken, Mehmet Eryılmaz'ın "Dava" senaryosu ikincilik ve Yücel Ünlü'nün "Bomba" senaryosu da üçüncülük ödülüne değer bulundu. Bu dalda, Dilek Tunali'nün "Elektronik İlişkiler" senaryosu ile Erbil Göktaş ve Sema Göktaş'ın ortak çalışması "Bir Oidipus Hikâyesi" de jüri özel ödülü alırken, Yücel Ünlü'nün bir diğer senaryosu "Küçük Kö-

pek Yavrusu ya da Manavgat'ta Bir Aşk" da "Bilge Olgaç Kısa Metrajlı Film Senaryosu Jüri Özel Ödülü"ne değer görüldü. Uzun metrajlı film öyküsü dalında ise, Zeki Ökten, Fehmi Yaşar, Meral Oğuz, Hülya Avşar ve Menderes Samancılar'dan oluşan seçici kurulun değerlendirmesi sonucu Mustafa Şimşek ve Ufuk Maden'in ortak çalışması "Göldeki Resim" oy birliğiyle birincilik ödülüne değer bulundu. Dilek Tunali'nin "Vaatler ve Yalanlar" öyküsü ikincilikle, Neşe Cehiz'in "Özür Mektupları" üçüncülükle ödüllendirilirken, Şerafettin Kaya'nın "Pencere Gizleri" öyküsü de özendirme ödülü ile ödüllendirildi. İsa Çelik, Mehmet Bayhan, Mehmet Kısmet, Aclan Uraz ve Rıza Baloğlu'ndan oluşan fotoğraf dalı seçici kurulu da, Sadık Demiröz'ün "Erkennen" adlı fotoğrafını Anıburnu fotoğraf ödülüne değer gördü.

Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü Salâh Birsal Kazandı

Behçet Necatigil Şiir Ödülü bu yıl, "Varduman" adlı kitabıyla Salâh Birsal kazandı.

Rauf Mutluay, Adalet Ağaoğlu, Hilmi Yavuz, Fethi Naci, Cevat Çapan, Doğan Hızlan ve Tahsin Yücel'den oluşan seçici kurul bu yıl Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü "Varduman" adlı yapıyla Salâh Birsal'e verilmesini kararlaştırdı.

Ödül, 17 Nisan 1994 günü Beyoğlu Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi'nde düzenlenen bir törenle Birsal'e verildi.

1919 yılında Bandırma'da doğan Salâh Birsal, 1948 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. İş müfettişliği, kitaplık müdürlüğü görevlerinde bulunan Birsal, Ankara Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü de yaptı. Dünya İşleri (1947), Hacıvat'ın Karısı (1955), Ases (1960), Kırname (1961) ve Haydar Haydar (1972) adlı şiir kitaplarını 1981'de Köçekçeler adlı kitapta topladı. Bunu 'Bütün Şiirleri' (1986) izledi.

TYS Yerel Seçimler Sonrasını Tartıştı

TYS, 5 Nisan 1994 günü "Yerel Seçimler, Köktendincilik ve Türkiye'nin Geleceği" konularını görüşmek üzere genişletilmiş Yönetim Kurulu Toplantısı düzenledi.

Geniş bir katılımın gözlemlendiği toplantının ilk konuşmasını YYS Genel Başkanı Oktay Akbal yaptı. Akbal, yönetimde bulunduğu beş yıl içerisinde kendisinin ve arkadaşlarının ellerinden geldiği kadar birşeyler yapmaya çalıştıklarını belirtti. Akbal konuşmasına "Bugün burada, toplanmamızın amacı, bir araya gelip, bir "komite" oluşturmak, yeni şeyler üzerinde çalışmaktır. Biz, üyelerimize sürekli çağrılarda bulduk, ortak çalışmalar yapmak istedik, ne yazık ki üyelerimiz sendikalarına ilgisiz kaldılar. YYS, laiklik ve köktendincilik üzerinde her zaman dikkatle dmuş, bu konularla ilgili çeşitli toplantılar düzenlemiş ve dergimizde tartışmalar açmıştır. Son seçimlerden sonra ise Refah'lı belediye başkanlarının yapmış oldukları açıklamaları, bildiriler ve toplantılar yoluyla kınamıştır." diyerek devam etti.

Oktay Akbal'ın konuşmasının ardından, sendikamız II. Başkanı Demirtaş Ceyhun ise, seçimlerin hemen ardından yaşanan paniğin gittikçe durulma-

ya başladığını belirtti. Ceyhun "seçimler bizi iki türlü ilgilendiriyor: 1.'si yazar olarak, 2.'si oturduğumuz binanın Refah Parti'li belediyeye ait oluşu. Bizi çıkartmak için çeşitli girişimlerde bulunacaklar. Bizi, sorumluluklarımızı yerine getirmeyelim diye çıkartmak isteyeceklerdir. Aslında Refah Partisi'nin bu duruma gelişinde, seçim sistemindeki dengesizliğin büyük payı var. Oysa Refah, oylarında fazla bir patlama yapmadı. Rakamlar aslında karamsar tablo çıkarmıyor." dedi.

Demirtaş Ceyhun'un ardından "toplumsal kavramların tanımı değişiyor" diyerek konuşmasına başlayan Aziz Nesin, öncelikle "aydın" kavramı üzerinde durdu. Konuşmasında "Aydın sorumu sabit, saptanmış bir kavram değildir. Biz aydınlar olarak burnumuzun ucunu görmüyoruz. Şeytan Ayetleri'ni yayımlarken eleştiriler geliyordu. Ama sorun bu değildi, sorun gericiliğin üzerimize gelmesiydi. Ben buna dikkatleri çekmek istedim. Fakat bütün Türkiye'li aydınlar uyudu. Sorun dünya sorundur" diyen Nesin, gericilik üzerine Kurultay yapılması gerektiğini belirtti.

Aziz Nesin'in konuşmasının ardından, "Yerel Seçimler, Köktendincilik ve Türkiye'nin Geleceği" adlı toplantıda; Özdemir İnce, Ahmet Miskioğlu, Raif Ertem, Nursen Karas, Rıza Zelyut, Doğu Perinçek, Erdal Atabek, Hasan Kıyafet, Cahit Tanyol, Muzaffer Abayhan, Nazif Ülgen, Şükran Kurdakul, Sennur Sezer, Adnan Özyalçınar, Cengiz Bek-

H A B E R L E R

taş, Aydın Hatipoğlu (mesajı okundu), Güner Ener, Öner Yağcı, Atilla Birkiye, Metin Cengiz, Tansu Bele, Faik Akçay, Suphi İleri de söz aldılar.

Toplantı Aziz Nesin'in konuşmasıyla son buldu.

'Edebiyat Uyarlamaları' Üzerine Bir Panel Düzenlendi

13. Uluslararası İstanbul Film Festivali kapsamında düzenlenen "Edebiyat Uyarlamaları" konulu panel 4 Nisan 1994 günü The Marmara Otelinde yapıldı. Onat Kutlar'ın yönettiği panele festivalin onur konukları Kırgız yazar Cengiz Aytmatov ve Rus asıllı Amerikalı yönetmen Andrey Konçalovski ile şair, senarist ve yönetmen Barış Pirhasan katıldı. Aytmatov'un yapıtlarından Konçalovski'nin sinemaya uyarladığı "İlk Öğretmen" romanını Türkçeye çeviren Mehmet Özgül, Rusça çevirileri üstlendi.

Sinemanın günlük yaşamın bir aynası olduğunu söyleyen Aytmatov, iyi bir film için yönetmenin büyük çabası gerektiğini savundu. Aytmatov, "Bazı yönetmenlerin 'artık senariste ihtiyacımız yok, çok gelişik' dediklerini duyuyorum. Ancak senaryo filmin hareket noktasıdır ve gereklidir. Ben, yapıtları sinemaya uyarlanan bir yazar olarak şanslı olduğumu söyleyebilirim. 12 romanımdan altısı, başarılı filmler oldu, diğer altısı da daha iyi olabilirdi" dedi.

Yaşayan yazarlarla yaşamayan yazarların yapıtlarının sinemaya uyarlanmasındaki farklılıkların tartışıldığı panelde Konçalovski, edebiyat ve sinema arasındaki ayrımları şu sözlerle belirtti: "Edebiyatın dayandığı yazı, durağandır. Sinema ise görüntülerden oluşur ve hareketlidir. İki sanat dalı da, algılayanın düş gücünü zorlar. Marcel Proust gibi bazı yazarların yapıtları sinemaya tatmin edici biçimde uyarlanamaz. Proust çay içmeye sayfalar ayırır. Marquiez'in bir romanından bin film çıkar. Bu nedenle bazı yapıtlar roman olarak kalmalı. Romanda okur düş kurar. Filmde ise bu işi yönetmen yapar, dolayısıyla, izleyicinin düş gücü okura göre daha

az çalışır. Bundan kurtuluş yok."

Barış Pirhasan ise konuşmasında romanın birden fazla okunması gibi, bir filmin de videoda birden fazla izlenebileceğini söyledi. Farklı yaşantılara sahip yazar ve yönetmenlerin aynı çalışmada yer alabileceklerini belirten Pirhasan, "Yaratıcıların farklı tip ve dilleri olmalı" dedi.

"Çağdaş İstanbul Platformu" Bir Basın Toplantısı Düzenledi

İstanbul ile ilgili tüm konularda, düşüncelerini duyurmayı, tartışma düzenlemeleri oluşturmayı, kamuoyunu uyarmayı bir görev olarak düşünen yirmi bir demokratik kitle örgütünün oluşturduğu "Çağdaş İstanbul Platformu" 22 Nisan 1994 günü The Marmara Otelinde bir basın toplantısı düzenledi.

Toplantıda, "insanın gelişiminde kent çevresinin bir üst aşama olduğuna, en yaşamsal sorunun bu çevrenin kültür ve sanat ürünleriyle donatılarak insanın içinde daha insan olmaya doğru gideceği bir ortamın varedilmesi" gerektiğine dikkat çekildi.

Çağdaş İstanbul Platformu'nun başına sunduğu bildiri de ise "İstanbul'a sahip çıkmak, koruma ve geliştirme, tarihsel kesit içinde yaratılmış yapıtların, Şehir Tiyatroları'nın ve kültür merkezlerinin günümüzdeki çağdaş konum ve yapıtlarının geliştirilerek korunması, estetik kirlenme ile savaşım, kentin gürültüsüne karşı önlem alınması, çevre ve yeşil alanların korunması, ulaşım kolaylığının sağlanması, su, kanalizasyon ve çöp sorunlarına çözüm getirilmesi" gibi çeşitli kent sorunları "Öncelikli İştemlerimiz" başlığı altında belirtildi.

Gültekin Emre Yeni Bir Şiir Dergisi Çıkartıyor: Şiir-lik

Şiir-lik, Gültekin Emre'nin Yayın Yönetmenliği'ni üstlendiği, Berlin'de yayımlanan dört sayfalık şiirin bir dergi:

"Genç, dinamik bir şair grubu Berlin'den merhaba diyor Türkiye'ye, Türkiye'deki şiire!"

"Türkiye'deki şiirle Avrupa'da yazılan Türkçe şiiri buluşturmak gibi hoş ve kalıcı bir amacı" hedefleyen Şiir-lik'in bize ulaşan Şubat 1994 tarihli ilk sayısında şu imzalar bulunuyor; Gültekin Emre, Neinrich Von Kleist, Acem Özler, Pablo Neruda, Fuat Kılıç, Yücel Sivri, Mehmet Yeni, Ramazan Şen, Gottfried Benn, Rene Schickele ve Paul Boldt.

Özkan Mert'in 33. Sanat Yılı İzmir'de Kutlanacak

21 yıldır İsveç'te yaşayan şair Özkan Mert'in sanat yaşamının 33. yılı Türk-Amerikan Derneği tarafından İzmir'de "Yeryüzünde Bir Sürgün" adıyla düzenlenecek bir toplantıyla kutlanacak.

18 Mayıs çarşamba akşamı saat 18.00'de, İzmir Türk-Amerikan Derneği salonlarında düzenlenecek kutlamaya, Stockholm'den gelecek katılacak olan şair, şiirlerinden örnekler sunacak ve soruları yanıtlayacak.

Günberi müzik gurubu da, şairin şiirlerinden bestelediği şarkıları söyleyecek. Şadan Gökova'nın konuşmacı olarak katılacağı gecenin sunucusu, İzmir Radyosundan yapımcı ve spiker Fikret Alan.

Özkan Mert'in yeni şiirlerini toplayan "Bir İrmakla Düello Ediyorum" adlı şiir kitabı önümüzdeki aylarda Broy yayınlardan çıkıyor.

Ankara "Kitap Fuarı"yla Tanıştı

9 Nisan 1994, Cumartesi günü kapılarını Ankara'lı kitapseverlere açan 1. Tünyap Ankara Kitap Fuarı'na yaklaşık 150 yayınevi ve yayın kuruluşu katıldı. Ankara'da bu boyutta ilk kez gerçekleştirilen kitap fuarı 17 Nisan Pazar akşamına kadar sürdü.

Fazıl Hüsnü Dağlarca
GÖZ MASALI

Dağlarca

Tüm Zamanlar Yayıncılık'ta

"Nerdesin? Sapsarı beş kardeşinin 'Kara Yılan' dediği çocuk. Kimse görmeden yatak odasına sızdın mı yine? Ablalarının yastıklarını, geceliklerini birbiriyle değiştirdin mi?"

Komşudaki tavuğun civcivini yakalayan. Onu kanarya yapmak için boyayan. Ayağına sicim takarak omuzunda gezdiren. Akşam olunca duvarın bir kerpicini çıkarıp içine saklayan. Ertesi gün ölmüş bulan.

Kentin bütün çeşmelerini gezdin mi? Hangisi daha tatlı düşüncesiyle hepsinden birer yudum su içtin mi?

En koyu karanlık inerken uyanan. Gece lambasının yanma çalışmasını izleyen. Annesi babası ölmüş mü yaşıyor mu diye kapılarına giderek içerisini dinleyen. Soluklarını duyar duymaz sevinen. Anneleri babaları yanlarında yokken mutlu mutlu uyumalarına şaşırıp kalan.

Nerdesin? Gel. Gel de anılarından birini anlat."

Fazıl Hüsnü Dağlarca
YARAMAZ SÖZCÜKLER

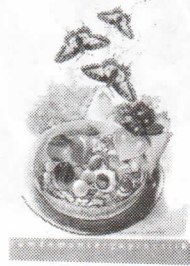
Tanzimat'tan beri şiirimizin en verimli sanatçılarından Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yetmiş aşkın kitabı Tümzamanlar Yayıncılık tarafından "Dağlarca Dizisi" adı altında yeniden yayımlanıyor.

Kendine özgü diliyle, şiirimize yeni bir ses getiren Dağlarca, 1914 yılında İstanbul'da doğdu. Ortaöğrenimini Kuleli Askeri Lisesi'nde, yüksek öğrenimini Harp Okulu'nda yapan, önyüzbaşıyken askerlikten ayrılan Dağlarca, 1952-1960 yılları arasında Çalışma Bakanlığı İş Müfettişi olarak İstanbul'da görev yaptı.

1959 yılında **Kitap** kitabevini açan Dağlarca, **Türkçe** adında aylık bir dergi de çıkardı.

İlk kitabı **Havaya Çizilen Dünya**'yı

Fazıl Hüsnü Dağlarca
ŞEKER YİYEN RESİMLER

1935'de yayımlayan Dağlarca, ikinci kitabı **Çocuk ve Allah**'la dikkatleri üzerinde toplamaya başlar ve Cumhuriyet döneminin en güçlü şairlerinden biri olur. Şiirleri çeşitli dillere çevrilir.

Dağlarca'nın Tümzamanlar Yayıncılık'ta çıkan kitapları ise şunlar: **Dağlarca Çocuklarda Dizisi: Kuş Ayak, Balina ile Mandalina, Yazıları Seven Ayı, Yaramaz Sözcükler, Göz Masalı, Şeker Yiyen Resimler, İlkokul 1'deki, İlkokul 2'deki/Kanatlarda, Güneşi Doğduran, Arküstü.**

Dağlarca Bütün Eserler: Toprak Ana, Kınalı Kuzu Ağdı, Haliç (Tek ciltte toplanmıştır), **Daha, Çakırın Destanı** (tek cilt).

**ŞAİRLERE
ÖLÜM YOK**
OKTAY AKBAL

Şairlere Ölüm Yok

Oktay Akbal

Özgür Yayıncılık, 142 Sf.

"Bakarsınız, bir zamanlar dizeleri dilerde dolaşan bir şair zaman içinde unutulur, yıllar geçer adı bile anılmaz, seçkilerde bile rastlanmaz. Ama gelecekte bir gün, bir genç çıkar, bir yeni kuşak belirir, o unutulmuş şairi yeniden keşfeder, öne miyle, büyüklüğüyle gün ışığına çıkarır.

Bu yüzden gerçek anlamda ölüm yoktur şairlere, tüm sanatçılara..."

Oktay Akbal, **Şairlere Ölüm Yok** adlı kitabında, anılandaki yerleriyle, unutulmaz dizeleri ve yaşam öyküleriyle on üç şairi anlatıyor. Gerçek şairlerin ölmeyeceğine, büsbütün yok olmayacağına dikkat çeken Akbal, yapıtında Tefik Fikret, Hüseyin Siret, Nâzım Hikmet, Necip Fazıl, Rıfat Ilgaz, Hasan İzzettin Dinamo, Ziya Osman Saba, Celal Sılay, Behçet Necatigil, Ruhi Su, Orhan Arıburnu, Sabahattin Kudret ve Özdemir Asaf'ın yaşamlarından kesitler sunuyor okura.

Son Güneşin Çocukları

Nevra Bucak

Demet Yayıncılık, 95 Sf.

Nevra Bucak'ın **Son Güneşin Çocukları** adını verdiği kitabı, Körfez Savaşı'nın yüz karası anısına yazılmış bir bilimkurgu romanı.

Bucak'ın kadın dünyasını irdeleyen

NEVRA BUCAK

SON GÜNEŞİN
ÇOCUKLARI

Issız Kadınlar ve Aşkın Kutupları romanlarının yanı sıra, yayımlanmış iki de çocuk romanı var; Kızın Adı Candan ve Uzun Kız Tira.

Nevra Bucak, Son Güneşin Çocukları romanı içinse, "Bu romanı yazarken gezegenler arası bir barış masalı düşledim, yalnızca dünya barışı değil... Aslında, bilimkurgu yazarı değilim, yine de seçtiğim konu adına bilimkurguya sığınmak gereği duydum. Gerçeklerden kaçmadan, diletiğim düşsellikte yazmak için belki de..." diyor.

Elim Sende Ayışığı

Oya Uysal

Inkilap Kitabevi, 61 Sf.

OYA UYSAL
Elim Sende
Ayışığı

"Yalanlarla süslüyorsun sevgimi
gel de hüznü kullanma her şiirde
bu kentte kaç kadın var kim bilir
yılgın ve yalnızlığın koymunda pişman
bir de bunları düşünüyorum
dünyayı omuzlarında taşıyan
bir sen misin kızım"

Oysa Uysal'ın İkili Düşünceler'le

başlayan şiir serüveni **Büyük Düşlerin Türküsü** ve **Savaş Çocukları** adlı kitaplarıyla sürdü. Uzun süren bir sessizliğin ardından, **Elim Sende Ayışığı** adlı kitabıyla tekrar okuru selamlıyan Uysal, hüznüle sevginin bütünleştiği şiirleriyle kadının iç dünyasının derinliklerine iniyor.

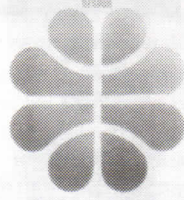
Oya Uysal, tutku dolu yolculuğunda, toplumu sorgulayan, sıcak ve aydınlık şiirleriyle kucaklıyor okuru.

Dünya Aşk Şiirleri Antolojisi

Eray Canberk

Özgür Yayıncılık, 325 Sf.

DÜNYA
AŞK ŞİİRLERİ
ANTOLOJİSİ
ERAY CANBERK

"Ekmeği al benden, istersen
havayı al, ama
alma benden gülüşünü"

Türk Yazınından Seçilmiş Yergi Şiirleri'nin ardından, **Dünya Aşk Şiirleri Antolojisi**'ni hazırlayan Eray Canberk bu yapıtında, ünlü şairlerin ezbere bilinen şiirlerinin yanısıra, adı bilinmeyen şairlerin şiirlerine de yer veriyor.

Çeviri aşk şiirlerinin yer aldığı bu seçkide İ.Ö. III bin yıllarından kalma şiirler de var, 1980'li yıllarda yazılmış şiirlerde. İnsanlık tarihinin aşağı yukarı V bin yıllık bir döneminin ürünleri olan bu şiirler insanın en temel, en değişmeyen duygularından birini, aşkı anlatmak amacıyla kaleme alınmış. Acılarıyla, sevinçleriyle aşk; kimi zaman özlemle beslenen, kimi zaman birliktelikle harlanan bir ateş... Kimi zaman kadını ya da erkeği dünyasından vaz geçiren, kimi zaman da sıkı sıkıya yaşama bağlayan aşk...

Yılmaz
ONAY

KARAKEDİ
EFSANESİ
HÜCRE İNSANI
PROMETHEIA
KARAKEDİ GEÇTİ
FRİN GİDİYOR

AYTUL

BOYUT

THEATROKON DEZİNE 34

Karadul Efsanesi

Yılmaz Onay

BoyutMitos Yay. 259 Sf.

Yılmaz Onay'ın tiyatro dilinin sınırlarını zorladığı bu kitabında; **Karadul Efsanesi**, **Hücre İnsanı** ve **Prometheia** oyunlarında "kendimize yakın duya-bileceğimiz, özdeşleşebileceğimiz insanlar yok; başı, sonu, düğüm noktası kesin çizgilerle belirlenmiş dramatik olaylar dizisi de yok. Bilinçaltı akışının karmaşalığı içinde zorbalığın, baskının sorgulaması var.

Onay'ın, gençlik oyunlarından Karakedi Geçti ise, diğer oyunlarından çok daha sıcak ve sevecen bir bakışla ve mizah anlayışıyla" karşılıyor okuru.

Hüzün mü? Başım Gözüm Üstüne

Yılmaz Odabaşı

Yön Yayınları, 148 Sf.

Yılmaz Odabaşı, bu kitabının ilk bölümünde 1992 yılında Özgür Gündem gazetesinde **İyi Hal Kağıdı** ve 1993 yılında Aydınlık gazetesinde **Hüzün mü? Başım Gözüm Üstüne** başlıklı Pazartesi yazılarında yaptığı bir seçkiyi sunuyor okura.

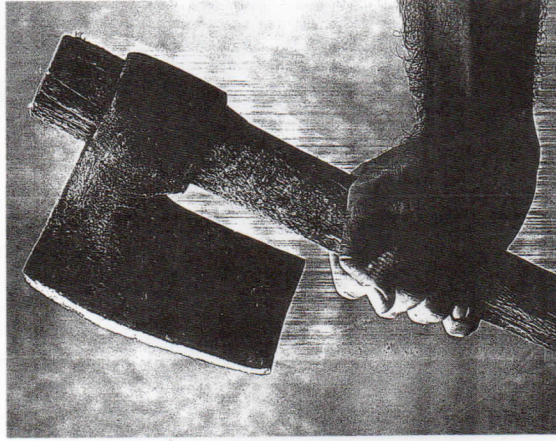
İkinci bölümdeyse haftalık Sokak, Gerçek ile yine Özgür Gündem ve Aydınlık gazetelerinde yayımlanan toplum yaşam yazıları ve söyleşileri yer alıyor. ■

166507

Bilmek için...
Anlamak için...

ORMAN KANUNU

Hektarlarca orman alanı, konuya en hassas yaklaşması gereken kişilerce bile, rahatlıkla gözden çıkarılabiliyor. Ve bu kıyımlar sürerken, her seferinde, "Ağaçların çok azı kesilecek, yerlerine yeni fidanlar dikilecek" türünden açıklamalar yapılıyor. Tek bir ağacın en az 20 yılda yetiştiği unutulur! Orman kanunu bizler sayesinde işliyor. Kıyımı durdurmanın tek yolu, hangi gerekçeyle olursa olsun, ormanlardan elimizi çekmek. Hiç değilse çocuklarımız için... **Biz Türkiye'nin doğal çevresini korumaya kararlıyız. Sizin de katılmanızı bekliyoruz.**

DERNEĞİMİZE ÜYE OLMAK İÇİN, AŞAĞIDAKİ KUPONU DOLDURUP P.K. 18 BEBEK 80810 İSTANBUL ADRESİNE GÖNDERİN.

Adım, soyadım :

Adresim :

T C yasalarına göre. 18 yaşından küçükler derneğe üye olamazlar.

049